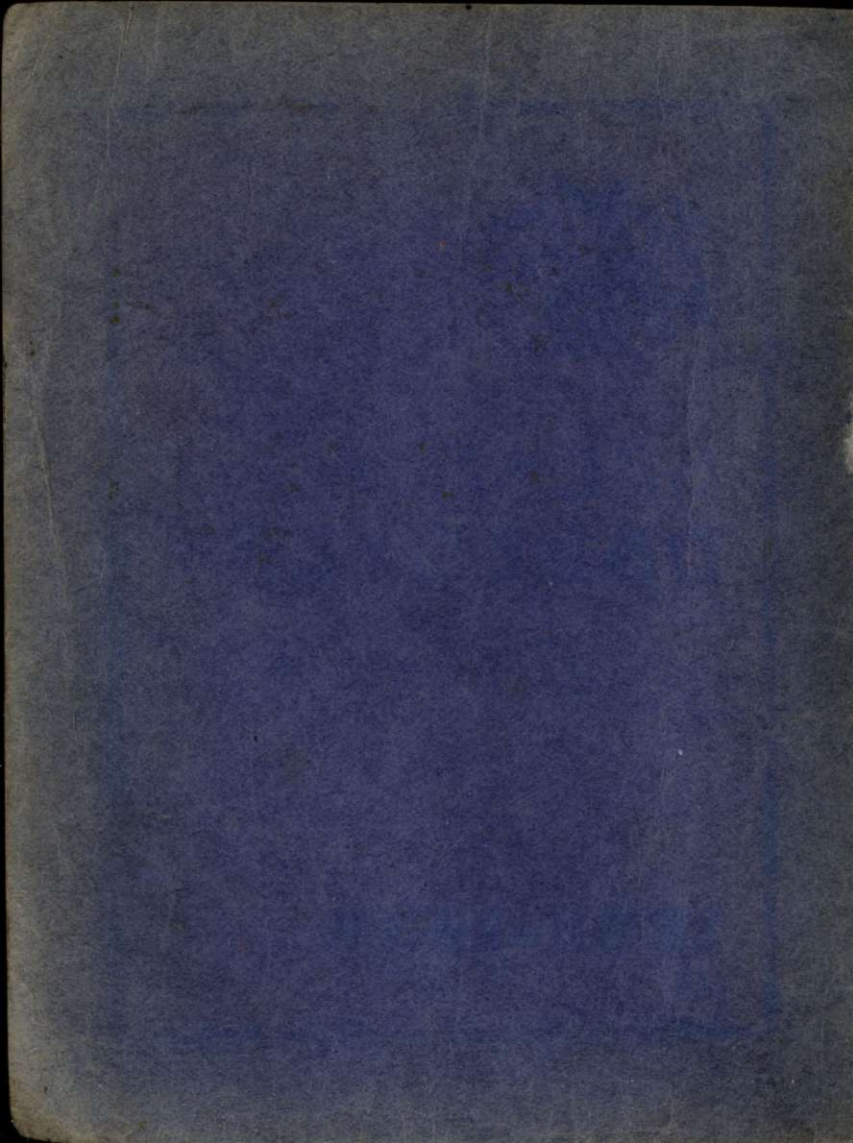

24
KX

SZÉKELY
DALEGYLET

1868-1938.

SZÉKELYUDVARHELYI
SZÉKELY DALEGYLET

EMLÉK-
KÖNYVECSKÉJE.

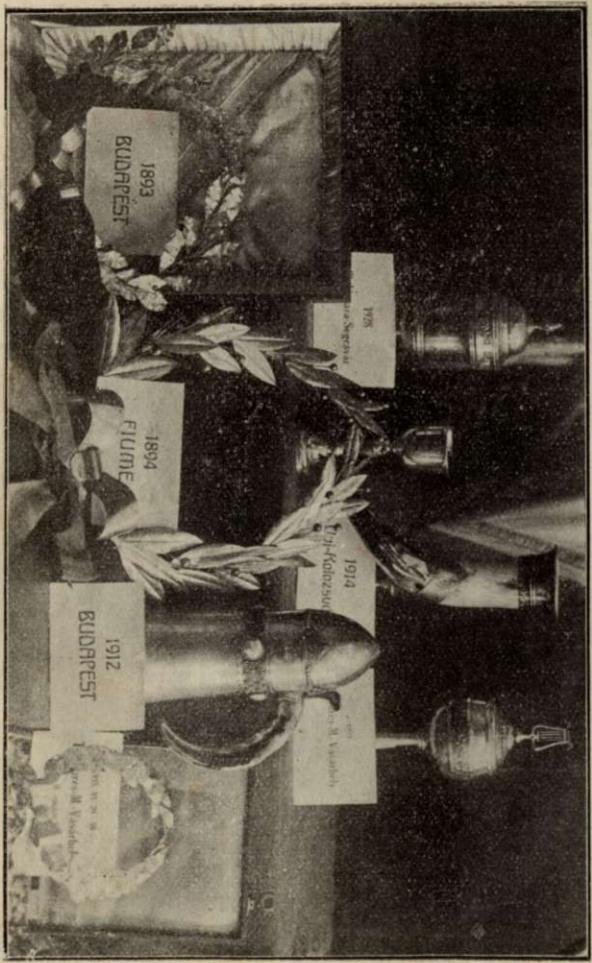
Irta és összeállította:

Dr. LÉVAI LAJOS

üv. elnök.

CENZURAT.

A SZÉKELY DALEGYLET TROFEUMAI.

Dr. Inczedy Joksmann Ödön, elnök.

A Székelyudvarhelyi Székely Dalegylet 70 éves jubileumára!

A korszak, melyben élünk kétségtelenül a haladás korszaka külsőségeiben. De betegség korszaka lélekben és szívben, mert mindkettőt anyagias érzület és határtalan elégtelenség gyötri.

Korunk lelkiületének jellege az erő kultusza.

„Világmeghódítás“ a jelszó!

Ezeknek az erőknek folytonos harcában van azonban valami biztató és ez fajunk szívós-

sága és megdönthetetlen nemzeti öntudata. Ez hozta létre a *Romániai Magyar Dalosszövetséget*, melynek egyik érdemes tagegyesülete, a Székelyudvarhelyi Székely Dalegylet ünnepi fennállásának 70 éves fordulóját. Nagy a jelentősége ennek ugy kifelé, mint befelé, melyért minden dicséret és elismerés illesse azokat, kik a Dalegylet létrehozásában több, vagy kevesebb fáradsággal résztvettek. De felemelő lehet öntudata azoknak is, kik lehetővé tették a Dalegylet fennmaradását 70 éven keresztül.

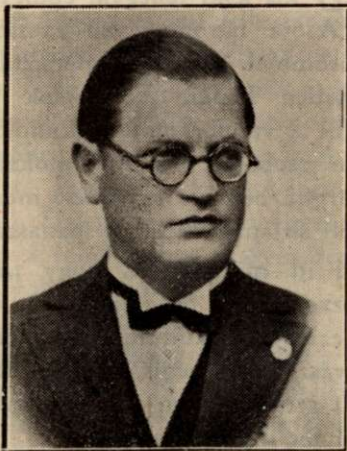
Dr. Inczedy Joksman Ödön,
a Romániai Magyar Dalosszövetség elnöke.

Ünneplő, Kedves Dalostestvéreim!

A magyar népköltészet kincsei között talán legszebb az a ballada, amely Kőműves Kelemenné szomorú históriáját éneklí meg. Mikor „magos Déva várát építeni kezdték“, az a megdöbbentő meglepetés érte az építő mestereket, hogy „amit reggel raktak, az délben leomlott, s amit délben raktak, estére beomlott.“ Sok meddő kísérlet után rájöttek arra, hogy a vár csak akkor felépülni, ha egy asszony az életét fogja erre feláldozni. Az ő vére fogja a köveket valóban összeragasztani. És imé, éppen a főmester:

Kömives Kelemen feleségét áldozták fel a vár építése érdekében. Ez a vár: „a magos Déva vára“ most is fennáll s mint régi jó idők dicső emléke: büszkén tekint le a Maros völgyébe.

Ez a ballada azt példázza, hogy ha valamit alkotni akarunk, akkor nem elég a köve-

Tárca Bertalan, titkár.

ket összehordani, hanem gondoskodni kell még valamiről, ami a köveket össze is ragassza. Azaz más szóval: nem elég egy erkölcsi testületet összehozni, hanem gondoskodni kell annak összetartásáról és fennmaradásáról. Ilyen ragasztó és összetartó erővel épült fel ezelőtt 70 esztendő-

vel a székely anyavárosban egy kis lelki felegvára : a *Székely Dalegylet*.

Ünneplő, Kedves Dalostestvéreim!

Ezelőtt hetven esztendővel a székely anyavárosban egy kis lelki fellegvár épült : a *Székely Dalegylet*. Azóta háromnegyed évszázad telt el buval és örömmel. Azóta megtépázta sorainkat a kérlelhetetlen Halál. Azóta sok testvérünk vette kezébe a vándorbotot és külföldön siratja a csöndesen csobogó Küküllő titokzatos hullámain, a Hargita büszke fenyőinek morajló zugását és Petőfi sírjának mélabus panaszát.

De ti itt maradtok, hogy „megfogyva bár, de törve nem“ őrt álljatok a végeken és ápoljátok ezredéves kulturánkat, mert ha mindenünk elveszett is, mégis megmaradt egy kincsünk, amit senki el nem vehet tőlünk s amely örökké élni fog : a *magyar dal*.

Ennek a drága kincsnek az őrzésére és ápolására mi, az itt maradtok új oltárt építettünk : a Romániai Magyar Dalosszövetséget.

Az imperium változása idején ebbe az új szövetségbe kapcsolódott bele a büszke és dicső multra visszatekintő Székely Dalegylet, amely fölfelé ívelő pályáján 1935-ben az V. országos

versenyen olyan nagy és szép sikert aratott, miáltal a székelyföldi dalárdák élére emelkedett. Én úgy érzem, hiszem és remélem, hogy a Székely Dalegylet nem fog megállani az emelkedő uton, hanem diadalról-diadalra haladva: a művészi csoportba fogja magát felküzdeni.

Erre a reményre feljogosít az az összetartó erő, mely a Székely Dalegyletet nagyrabecsült vezetőit áthatja és pedig az Istenbe vetett hit, a szebb jövőbe vetett remény és a mindent átfogó szeretet. Ugyanez az összetartó erő kapcsolja össze a Dalegylet minden egyes tagját és így jogos az a reményünk, hogy a Székely Dalegylet nem volt, hanem lesz.

Adja Isten, hogy úgy legyen! Éljen és örökké viruljon a Székely Dalegylet!

Az ünneplő Székely Dalegylet lelkes vezetőségét és minden egyes tagját szeretettel köszönti
Cluj, 1938. április 15.

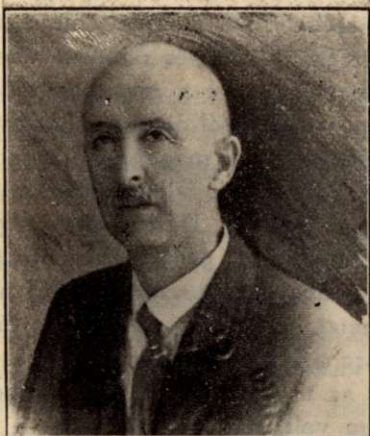
TÁRCZA BERTALAN

főtitkár.

Pazar siker kísérje, még sok éven át,
Az udvarhelyi derék, Székely Dalárdát!
Cluj-Kolozsvár, 1938. április 12.

LENGYEL RUDOLF

a Romániai Dalosszövetség titkára.

Lengyel Rudolf dalosszövetségi titkár.

*Székely Dalegylet mélyen tisztelt
Elnökségének,*

Odorheiu.

Kedves Dalostestvérek!

*Örömmel vettük leveleket, melyben a 70
esztendős jubileumotokra hívjátok fel Dalárdánk
figyelmét. Igaz magyar dalos szívvél veszünk
részt az ünnepeken, mert a ma és a többi szürke
napok egyhangúságába olyan valami világitó*

szin vegyül, melyet minden igaz dalos csak öröm
mel és könnyes szemmel nézhet meg.

Köszöntjük Potor Gergely, Kábdebó József
és Szabó Ödön dalostestvéreinket, kik olyan
hosszu időn keresztül megállottak a zászló mel
lett és kérjük a Mindenhatót, adjon nekik erőt,
egészséget, ifju dalosszivet a további munkára.

Dalostestvéri üdvözlettel :

A Braşovi Magyar Dalárda nevében :

SZABÓ BÉNI s. k.

SÜKÖSD ERNŐ s. k.

elnök.

titkár.

A Székely Dalegyletnek.

Boldogtalan, ki nem tudja,
Hogy mily nagy kincs a dal.
Szívednek száz érzését ki-
Fejezd ajkaddal.

*

Dalárdánk már hetven éve
Áll fenn, de a székely névre
Soha szégyent nem hozott.
Sok versenyről hoztunk díjat.
Példánk mást is megtaníthat,
Hogy ki lelkét nemesíti:
Fajáért is dolgozott.

Dr. DOBOS FERENC

a Székely Dalegylet választmányi tagja

Szabó Ödön, Potor Gergely és Kabbdebó József dalostestvérek, a Székely
Dalgyűlet 1b. alelnökei, akik 50 és 40 éve szolgálják a Magyar Dalt.

Székely Dalegylet . . .

Két rövid, kis szó, de tele tartalommal !...

Kifejezője és megtestesítője mindannak az eszmének, mely a székely lelket betölti, mindannak a törekvésnek, mely a székelység fennmaradását, s egy jobb, egy székely jövő kiépítését munkálja.

És ennek az eszmének és ennek a munkának egyetlen fegyvere, egyetlen eszköze a dal.

Csodálatos elődeink bölcsessége, amivel ez előtt már 70 évvel rájöttek arra az igazságra, hogy egy olyan idegenbe szakadt kis néplöredéknek, mint amilyen ez a mindenkitől elhagyott, sokat szenvedett, sokat vérzett maroknyi székelység, ha élni és fennmaradni akar, azt csak anyanyelvének és nemzeti kulturájának ápolásával és kifejlesztésével teheti, mert neki sajátmagán és az Uristenen kívül nincs, mit várnia senkitől, s így egyedüli létalapja, egyedüli megtartója csakis az erős, székely öntudat lehet.

Három emberöltő távlatából mély hálával kell megemlékezniem a Székely Dalegylet alapját meglevő s annak kereteit azóta is állandóan kitöltő összes tagjairól, kik a kultura fegyverével, a magyar dal művelésével küzdöttek és küzdik

*ma is a székely öntudat szent harcát, munkálják
a maguk becsületét s építik unokáik jövőjét.*

*Legyen rajtuk és az Egyleten továbbra is
az Isten áldása!*

*A 70 éves jubileum alkalmából Mindnyá
jukat dalos testvéri szeretettel köszöntt:*

Odorheiu, 1938. június 15

Dr. GÖNCZY GÁBOR

a Székely Dalegylet örökös tb. elnöke.

*

*Ha örömed van, másban is
Örömet kelt dalod.
És bánatod, könnyebb, mert így
Mindíg megoszthatod.*

*

*Mi jót, szépet szíved érez,
Mondja dalként ajkad.
Dalos tudja csak, hogy ebből
Mily sok, szép öröm fakad.*

*

*Mióta csak a világon
Székely nép van, azóta,
Kis örömben, sok bánatban
Kísérőnk volt a nóta.*

*

*Munka közben segítségünk;
Munka után pihenés.
Dalolj, mert ki azt szereti,
Minden jóra, szépre kész.*

D. F.

Székely Dalegylet jubileuma.

Tagadhatatlan tény: történelmi idöket élünk. Háboru távolkeleten, háboru, elkeseredett polgárháboru nyugaton, Európa szívében pedig pár nap alatt szünik meg egy volt nagyhatalom, hogy a nép beleolvadjék egy másik nagyhatalomba. Történelmi idöket élünk!

Lapozzunk hát vissza egy kissé a történelem könyvében, fordítsunk vissza 70 lapot! Minden lap egy év! A 70 lap visszafordítása után 1868-hoz érünk. 1868. Akkor is forrt a világ, háboruk készültek, államok alakultak át.

De hagyjuk ezt a képet, hiszen mi székely dalosok vagyunk, akik itt a Dalegylet szent csarnokában nem szoktunk politikával foglalkozni. Nézzük, hogy mi történt 1868-ban a mi székely anyavárosunkban, Székelyudvarhelyt? Ezelött 70 évvel!

Amikor este a mőhelyekben megszűnt a munka, s a kereskedők üzleteiben bezárták az ajtókat, itt is ott is csillogós szemű fiatal és idős iparosokat, kereskedőket látunk, amint lelkesedve, szent tüztől hevitve készülődnek, hogy siessenek oda, ahol 1—2 órára megszűnnek a gondok, ahol elfelejtik a mindennapi kenyér utáni

küzdelem fáradalmaít. Ahol felcsendül az édes magyar dal. S amikor a különféle társadalmi osztályokból elég nagy számu dalos gyült össze, s amikor hivatalnokok, tanárok, s egyéb tanult emberek is felfigyelnek a szép dalra, felvetődik az eszme: állandósítani kellene ezeket a dalos összejövedeleket, s megkellene alakítani itt Udvarhelyt is egy dalegyletet, oltárt kellene emelni itt is a magyar dalnak.

Az eszmét tett követte, s 1868 tavaszán már vígan folynak a rendszeres próbák. Söt mi több: az új dalegylet: a „Székelyudvarhelyi Dalárda“, Nagy Lajos elnökkel és Sorsich Gusztáv titkárral az élén megalkotja a maga törvényeit, s 1868. április 26-án tartott ülésében ki is mondja az alapszabályok kötelező voltát. Az alapszabályokat 1868-ban Marosvásárhelyt a református főtanoda betüivel ki is nyomtatják, s rövid idő múlva a magyar belügyminiszter is jóváhagyja azokat.

Áldanunk kell az Isteni gondviselést, hogy az alapszabályokból egyetlen egy példány itt van a kezünkben, bizonyítékául annak, hogy 1938. április havában, tehát épen ebben az évben, a mi Dalegyletünk 70 éves.

Vajjon el tudjuk-e képzelni azt, hogy a 70

év alatt mennyi akadállyal, mennyi nehézséggel kellett a dalárdánknak megküzdenie ?

Vajjon el tudjuk-e képzelni, hogy a magyar dalkultúra lelkes harcosainak százai mily óriási, mily rettenthetetlen és mily dicséretes munkát fejtettek ki, hogy 70 éven át égjen a

Dr. Voszka István, elnök.

szent tűz a magyar dalkultúra udvarhelyi oltárán ?

S hol vannak a 70 év régi dalosai ? A dal-egylet nemes megalapítói, s az első évtizedek lelkes harcosai. Hol vannak ? Rég künn nyugosznak a temetőkben. A legtöbbről azt sem tudjuk, hogy hol nyugosznak örök álmukat. Épp

ezért amikor a halottak napján évenként kizárándokolunk a temetőbe és felcsendül ajkunkon a szíveket megremegtető, könnyeket fakasztó gyászdal, ez a megemlékezés elsősorban nekik szól az ősöknek, az alapítóknek, a névtelen harcosoknak.

És most a 70-ik évben?

Valljuk be őszintén, hogy nem a legrózsásabb a helyzete a mi 70 éves dalegyletünknek, de szegezzük le azt is, hogy egy törhetetlen, szent lelkesedéstől hevített kis székely dalos csapat áll most is az ősi zászló alatt, s épp oly nemes buzgalommal küzd a magyar dalkulturáért, mint ahogy az alapítók, az ősök küzdöttek. A jubiláris évben a 71-ik év kezdetén csak kedves kötelességemnek teszek eleget, amikor e helyről is hálás köszönetet mondok az én lelkes munkatársaimnak, a főtisztviselőknek, a tisztviselőkarnak, a választmányoknak és az összes dalostestvéreknek, az alapító és pártoló tagoknak, akik lelkes munkájukkal és támogatásukkal lehetővé tették azt, hogy a legszebb reményekkel indulhatunk neki az új 70 évnek a jubiláris év eltelte után is. De külön kell megemlékezni a jubiláris emlékkönyvben is azokról a lelkes asszonyokról, a dalostestvérek feleségeiről és leá-

nyairól, akik az estélyek megrendezésének, s a sok-sok százféle munka és teendő elvégzésénél oly csodás lelkesedéssel, önfeláldozással és nemes buzgalommal dolgoztak velünk együtt a siker érdekében. Lelkes munkájukkal, kedvességükkel, szívességükkel, szeretetreméltóságukkal széppé, családiassá tették a mi közkedvelt háziestélyeinket.

A 70 éves Dalegylet hálás köszönetét fejezem ki nekik, s kérem az Istent, hogy egészségben, szeretett családjuk boldogságában és igazi családi örömeiben fizesse meg nekik azt, amit a Dalegyletért dolgoztak.

Örömmel kell megállapítanom, hogy a 70 éves szent zászló alatt ma is egy a magyar dal-kultúráért nemes küzdelmet folytató kis lelkes csapat tömörül, s ha ez a csapat továbbra is összetart és *egyetértő, áldozatos és fegyelmezett* munkát tud kifejtteni a 70 éves zászló alatt, úgy az Isten segítő keze meg fogja védeni a mi munkánkat az elkövetkezendő évek során is, hogy tovább is zengjen az édes magyar dal, mert

„Míg ez a dal el nem hallgat
Csaba népe meg nem hallhat!“

Dr. VOSZKA ISTVÁN
elnök.

A Székely Dalegylet hetven éve.

1868—1938.

*„Míg e zászló magasan leng,
Ajkainkon mindig dal zeng;
S míg a Székely szíve dobog,
Addig jelvényünk fenn lobog!”*

A Székely Dalegylet jeligéje.

Valahányszor e pár soros imádság a székely dalosok ajkán felzendül s a kibontott öreg zászló megrezdül ezüst-arany dícsőséges babérosztoruk emléke alatt; a fenséges dal harmóniájában hallom a zászló körül felsorakozott, székely dalosok halhatatlan szivedobogását: édes, jó anyámtól tanultam e dalt, azért zeng az ajkamon a magyar dal, mert ez az 'én édesanyám hangja! Édesanyám emlékét őrzöm a magyar dalban!

Az édesanya ez az egyetlen-egy szó, amely felér a földről az égig: jelenti a virrasztást, hűséget, vigasztalást, szeretetet, áldozatot, szívet, lelket, életet! Ez a magyar dal szentsége!

*

A Székely Dalegylet 1868. április 26-án alakult meg városunkban Nagy Lajos elnöklété

alatt. Az egyesület célját szóról-szóra akkor így jeltették meg: „az egyesület célja a férfi műének művelése és terjesztése, hogy egyfelől az énekművészet, szív és erkölcsnemesítő hatása által a társasélet nemcsak összetartóbbá, hanem egyszersmind szebbé, kedvesebbé tegye; másfelől pedig az egyesületnek ezen irányban kivívandó sikere által magát a társulás eszméjét is mindinkább népszerűvé tegye.“ A 22. §-ból álló alapszabályzatot ki is nyomtatták Târgu-Mureşen — Maros-Vásárhelyen, az ev. ref. főtanoda betűivel 1868-ban. A belügyminisztérium 38069—1873. szept. 9 szám alatt Grois Gusztáv, miniszteri tanácsos aláírásával hagyta jóvá az alapszabályokat. A törvényes alapszabályokat városunk tanácsa 1873. szeptember 18-án adta át Kovács János, akkori egyesületi elnöknek.

Az egyesület utja ezen a hetven éven át sokszor verőfényes, virágos haladás volt, hiszen a három ezüst-arany babérkoszoru és öt ezüst serleg között őrzi a Székely Dalegyelet a budapesti *Nemzeti Zenede nagydíját*, amit az 1892-iki, budapesti, országos dalosversenyen nyert, továbbá a kecskeméti hölgyek díját, amelyet a Székely Dalegyelet Fiumében nyert el 1894-ben. De többször volt ez az út tövises, meredek, sziklás sza-

kadék, ahol a visszavonás és személyi ellentétek majdnem a pusztulásba sodorták a Székely Dalegylet virágzó életét. Hála a Gondviselésnek — a válságos pillanatban mindig résen voltak azok a derék polgárok, akiknek hűsége és nemessége épen idejében mentette meg a Székely Dalegyet hanyatló zászlóját, hogy újabb dicsőség legyen az önfeláldozó összetartásnak ez osztályrésze. A Székely Dalegylet már ott szerepel 1873-ban az ország első, bejegyzett 42 dalárdája között a szegedi és tordai dalárdák között. 1874-iki zászlószentelése után már 1874 augusztus 28-án résztvesz a cluji—kolozsvári dalosünnepen, ahol Petőfi—Huber: Csatadalát adja elő *Liszka Károly* karnagy vezénylete alatt. A Székely Dalegylet első, nyilvános szerepléséről így számolt be akkor a sajtó: „A nevezetes pillanat, mely dalárdavendégeinknek célpontját képezi, végrevalahára megérkezett. A várva-várt óra, amelyen a versenyre jelentkezett dalárdáknak a szellemi küzdőhomokra kellett lépni, péntek esti hét órakor megkondult. A diadalvagytyól hevülő, kis csapatok számszerint tizenegyen, kibontott, díszes zászlóik alatt ünnepélyesen sorakozva, megindultak a városháza előtti térről s valóban díszes menetben a nemzeti színház előterére

vonultak. A délután megejtett sorshuzás szerint először is a Székelyudvarhelyi Székely Dalegylet jelent meg, kibontott zászlója alatt s Petőfi-nek „Trombita harsog, dob pereg“ kezdetű, szép csatadalát a derék Liszkay Károly karnagy vezetése alatt élénken, nagy könnyűséggel énekelte el. A tapssal üdvözölt kezdet után az újból felgördült függöny megett a váci dalkar jelent meg.“ Ezen a dalosünnepélyen a közös kart — maga Erkel Ferenc, a halhatatlan zeneszerző vezényelte. Az 1874. augusztus 29-én megtartott Országos Magyar Dalárdaegyesületek közgyűlésén elnök lett Királyi Pál, titkár Ábrányi Kornél, a választmányi tagok között ott olvassuk Erkel Ferencz, Reményi Ede neve mellett Kovács János, a Székely Dalegylet boldogemlékü elnökének a nevét is. Már az 1892-ös budapesti diadal, és az 1894-es fiumei ezüst babérkoszoru dicsősége dr. Vajda Emil karnagy áldásos, lelkes munkájához huzódik, dr. Vajda Emil tíz évig 1887—1897-ig volt a Székely Dalegyletnek rajongva szeretett karnagya. E tíz év alatt pontos kimutatás szerint 140 hangversenyt rendezett a Székely Dalegylet, a betanított kardalok száma meghaladta a 100-at. Mégis a legnagyobb dicsőség a budapesti országos dalosversenyen való

részvétel volt, amikor a Székely Dalegylet 1892-ben, csoportjában 13 dalárda között a Nemzeti Zenede nagy díját hódította meg remek teljesítményével dr. Vajda Emil varázspálcája alatt. Az előírt verseny darab Poldini: „Ébresztője“ volt. A dalosversenyt a dalárdák a következő sorrendben énekelték: 1. Soproni Dalkör. 2. Székelyudvarhelyi Székely dalegylet. 3. Tordai Dalkör. 4. Kecskeméti Dalárda. 5. Pécsi Dalárda. 6. Kolozsvári Polgári Dalkör. 7. Nagykárolyi Dalegylet. 8. Kassai Dalkör. 9. Szatmárnémeti Dalegylet. 10. Győri Ének és Zeneegylet. 11. Egrí Dalkör. 12. Kassai Dalegylet. 13. Debreczeni Dalegylet.

A hivatalos bíráló így emlékszik meg e versenyről: „Az említett 13 egyesület közül nézetünk szerint az első hely a pécsi dalárdát illeti meg. Utánna egyenlő fokon áll a Székelyudvarhelyi Székely Dalárda, *amely kotta nélkül énekelt a versenyművet.*“ A Székely Dalegylet Szabadon választott versenyműve: *Thern Károly: Dalünnepén* című kórus volt. A sajtó így számolt be erről a versenyműről: „A Székely Dalegylet átgondolt nuance-orással, finom érzékkel énekelt, zsinoros ruhájú, szemrevaló énekesek zajos tapsokat arattak és szalagos, kék zászlójuk

büszkén lengette érte a köszönetet.“ Ezen a dalosversenyen szintén résztvett Erkel Ferencz, Erkel Sándor és Jókai Mór. A jury Bartay Ede elnöklete alatt a Székely Dalegyletnek ítélte oda a Nemzeti Zenede nagydíját — a nagy, ezüst-arany babérkoszorút. Ugyancsak felejthetetlen sikere volt a Székely Dalegyletnek 1894-ben, amikor az Adria-tenger partján, Fiumében emelte dicsőségesre győzelmes lobogóját, 32 versenyző dalárda közül kerülén ki győztesnek, haza hozva a székely anyavárosba a kecskeméti hölgyek gyönyörű, ezüst babérkoszoruját. Itten történt meg a mende-monda szerint a derék dalosokkal, hogy Fiume utcáin a nagy esőben nem mertek a járdáról lelépni, mert féltek, hogy a tengerbe esnek, már pedig otthon mindenki megfogadta az ő kedves hitestársának, hogy vigyázni fog, nehogy az Istenért a tengerbe essen. A székely Dalegylet ez időben felmutatott nagyobb hangversenyei közül megemlítjük az 1890. december 26-án a városháza nagytermében tartott dalestéjét, amikor a „belépti díj személyenként 80 kr. Tanulójegy 40 kr. volt. Pártoló tagok a magok és családtagjaik részére fele díjat fizettek. A jegyek előre válthatók voltak Gyertyánffy Gábor ur könyvkereskedésében,“ —

ahogy egy akkori meghívó nekünk ezt hírül adja. Erkel Sándor: Dalünnepén című kórusában a szólót Györffy Károly és Zengliczky Károly dalosok énekelték. Gounod: Faustjából énekelt dr. Voith Gerő és Tripolszky Erzsé. A táncrend is érdekes; sorrendje a következő volt: Lassu csárdás, Lengyelke, Francia négyes. I. Csárdás, Keringő, Rezgő Polka. Istenem, hány édes, szerelmes szív — írta táncrendjébe az első vagy második francia-négyest, akinek most már az unokája énekel a Székely Dalegylet fegyelmezett, kitűnő kórusában. A Székely Dalegylet 1891-ben Erzsébetvároson, meg Segesváron hangversenyez. De többször bejárja megyénk nagyobb fürdőhelyeit Korond, Homoród, Parajd, Szováta, Keresztur községeit lelkes dalkarával.

1894 december 9-én meghívásra már Csík-szeredában találjuk hangversenyes körútjában a Székely Dalegyletet. 1895. június 4-én az EMKE fennállásának 10 éves vándorgyűlésén városunkban koncertezik dalkarunk, amikor az ünnepségen jelen volt gróf Apponyi Albert, Berzeviczy Albert, gróf Bethlen Gábor, Ugron Gábor, Horváth Gyula, Rákosi Viktor és Rákosi Jenő. 1895. szeptember 13-én Baróthon ad hangversenyt a Székely Dalegylet dr. Rózsa Géza közre-

működésével. 1895. december 25-én az anyavárosban szerepel dalkarunk Heltaí Jenő, Koronkay Ferenc, Bogdán Andor és Reicher Habriella közreműködésével. 1897. március 21-én mutatja be itten először a Székely Dalegylet Lukácsí Sándor: „A vereshaju“ című népszínművet. Ettől kezdve, igazán jeles műkedvelő-gárdát toboroz a Székely Dalegylet, amikor fáradhatatlan buzgósággal, önfeláldozó lelkesültséggel hozza színre a szebbnél-szebb színműveket és daljátékokat állandó fejlődési vonalban. Hogy csak a legnagyobb, háromfelvonásos darabokat említsük meg a több, mint száz egyfelvonásos színpadi jeleneteken kívül a főszereplőkkel.

A csöpség című népszínmű, előadaték 1922 évben. Rendezte Csefó Sándor koll. tanár. Főszereplők: Zselinczkyné Szabó Ikke, Elekes Vilma, Csefó Sándor, Kerestély Gyula. *Iglói diákok*, operett, 1923. Háromszor adták elő. Rendezte: Szöcs Tibor. Karnagy: Kiss Elek. Főszereplők: Magyar Erzsébet, Szöcs Tibor, Benedek Géza, Kheil István, Kerestély Gyula, Benedek Albert, Bodrogí Balázs, Kerekes Árpád, Horváth András. *Tul a Nagy Krivánon* operett. Előadták 1924 évben háromszor. Székelykeresztúron egyszer. Rendező: Szöcs Tibor. Karnagy: Kiss Elek. Sze-

replők: Czíkmántory Józsefné, Arkálián Emma, Kerekesné Szabó Margit, Orbán Juliska, Kerestély Gyula, Bodrogí Balázs, Török Ferenc, Kerekes Árpád, Bucsi Dezső. A *Cseregyerek*ek operett; előadták 1925 évben kétszer városunkban, egyszer Székelykereszturon. Rendezte: Szöcs

KISS ELEK, a Székely Dalegylet karnagya.

Tibor. Tánccokat betanította Göllner Picike. Karnagy: Kiss Elek. Szereplők: Czíkmántory Józsefné, Kerekesné Szabó Margit, Szász Emma, Tamás Ilus, Kerestély Gyula, Csendör Jenő, Török Ferencz, Bodrogí Balázs, Kerekes Árpád,

Bucsi Dezső. „*Limonádé ezredes*“ háromfelvonásos operett szereplői voltak: Kerestély Gyula, Bede Irénke, Rácz Juczika, Horváth Irénke, Hager Iluci, Miklós József, Löwy Elvira, Bonda Árpád, Gergely Lajos, Ferenczy Lajos, Kábdebó András, Köpeczy Jenő, Bodrogi Balázs, Beldovits Emil, Bucsi Ilonka és Tamás Lenke. Karnagy Ungváry János volt. „*A Bobherceg*“ operett, előadatott 1926. évben városunkban négyszer. Rendezte: Lévy Lajos dr. Karnagy: Perczel Vilmos. Szereplők: Czíkmántory Józsefné, Bede Irén, Kabdebó Nusi, Zatureczky Ibi, Gaál Imre, Zakariás Miklós, Kabdebó András, Köpeczi Jenő, Makkó Sándor. A „*János Vitéz*“ c. daljátékot nagy sikerrel mutatta be a dalegylet 1927 évben négyszer. Rendezte: Dr. Lévy Lajos. Karnagy: Kiss Elek. Szereplők: Bede Irénke, Czíkmántory Józsefné, Soóné, Bálint Annuska, Kerestély Gyula, Bodrogi Balázs, Török Ferencz Zakariás Miklós, Bucsi Dezső. A „*Tatárjárás*“ című operett, előadatott 1927. évben kétszer. Rendezte: Révai György. Karnagy: Kiss Elek. Szereplők: Czíkmántory Józsefné, Mátéffy Teresike, Kerekesné Szabó Margit, Fazakas Piroska, Ungár Manczi, Bálint József, Török Ferenc, Kerestély Gyula, Zakariás Miklós, Bálint Ignác. A

„Tatárjárás“ harmadik előadását egy osztrák csáko miatt betiltották és Zakariás Miklós két napig volt letartóztatva. A „*Kékpostakocsi*“ operett, előadatott 1928. évben városunban háromszor, Székelykereszturon egyszer. Rendezte: Csefó Sándor. Karnagy: Kiss Elek. Szereplők: Cikmántory Józsefné, Bokor Kláríka, Tassalyné Nagy Irma, Kerestély Gyula, Bodrogi Balázs, Török Ferencz, Miklós József, Bucsi Dezső, Horváth András, Mór Jani, Ferenczy Jenő, Elekés Dénes, Mártinovits Kálmán, Bálint Ignác.

„*Leányvásár*“ operett előadatott 1929. évben, városunkban kétszer, Gyergyószentmiklóson, Csíkszeredában és Kereszturon egyszer. Rendezte: Dr. Molnár Imre. Karnagy: Kiss. Elek. Szereplők: Bede Irénke, Ébert Hajnalka, Kerestély Gyula, Bodrogi Balázs, Kormos István, Török Ferencz, Miklós József, Kabdebó András.

„*Levendula*“ operett előadatott 1930 évben kétszer. Rendezte: Dr. Molnár Imre. Karnagy: Kiss Elek. Szereplők: Bede Irénke, Ébert Hajnalka, Kerestély Gyula, Beldovits Ödön, Beldovits Emil, Miklós József, Dézsy Endre, Szabó Gábor.

A „*Drótostót*“ operett előadatott 1931 évben háromszor. Rendezte: Sarkadi Aladár színművész. Karnagy: Kiss Elek. Szereplők: Tassaly Jó-

zsefné, Ferenczy Bözske, Kapcza Ignáczné, Sarkadi Aladár, Kerestély Gyula, Beldovits Emil, Bodrogi Balázs, Könctzei István. Az I. felvonás gyermekfőszereplői: Kovács Mancika és Kerestély László. „*Maricza grófnő*“ operett előadatott 1932 évben négyszer. Rendezte: Csendör Jenő. Karnagy: Kíss Elek. Szereplők: Czikmántory Józsefné, Ferencsy Böske, Kerestély Gyuláné, Löbl Elvira, Kerestély Gyula, Beldovits Emil, Miklós József, Dézsy Endre, Fülöp Zoltán, Bodrogi Balázs, Bucsi Dezső, Kovács Bandi. „*Hamburgi menyasszony*“ című operett 1932 évben városunkban előadatott háromszor, Székelykeresztúron egyszer. Rendezte: Szöcs Tíbor. Karnagy: Ungvári János. Szereplők: Ferenczy Bözske Czikmántory Józsefné, Kerestély Gyuláné, Ungváryné Szabó Emma, Csucsi Tercsike, Bonda Árpád, Beldovits Emil, Miklós József, Bodrogi Balázs, Kovács Bandi. „*Csárdás királyné*“ operett előadatott 1933 évben háromszor. Rendezte: Szöcs Tíbor. Karnagy: Ungvári János. Főszereplők: Czikmántory Józsefné, Zakariás Magda, Kerestély Gyula, Beldovits Emil, Dézsy Endre, Dulicsek Sándor. „*Sztambul rózsája*“ operett előadatott 1934 évben háromszor. Rendezte: Szöcs Szöcs Tíbor. Karnagy: Ungvári János. Szerep-

lök : Czikmántory Józsefné, Imreh Ibolyka, Ernst Médike, Metz Irénke, Bodrogi Elza, Kerestély Gyula, Beldovits Emil, Beldovits Ödön, Debiczky István, László Béla, Bodrogi Balázs. „*Vadvirág*“ daljátékot előadták 1935 évben háromszor. Rendezte : Dr. Lévai Lajos. Karnagy : Ungvári János. Főszereplők : Imreh Ibolyka, Mordán Mariska, Birtalan Anuska, Lőrinc Jucika, Székely Mancsi, Páll Lenke, Kerestély Gyula, Beldovits Emil, Miklós József, László Béla, Szabó Gábor, Képiró Gyula, Kiss Sándor. „*Tul a Nagy krivánon*“ című operett *ünnepi előadása Czikmántory Józsefné, Bodrogi Balázs és Kerestély Gyula 50-ik fellépésének alkalmából.* Előadatott 1935 december 26-án. Rendezte : Forró Gézané, színművésznő. Karnagy : Kiss Elek. Szereplők : Czikmántory Józsefné, Zakariás Magda, Lőrincz Jucika, Páll Lenke, Kerestély Gyula, Bodrogi Balázs, László Béla, Szabó Gábor, Miklós József, Beldovits Emil, Gyárfás János. „*Sárgalilióm*“ nagy, magyar rapszódia 12 képben ; előadták háromszor 1936 évben. Rendezte : Dr. Lévai Lajos. Karnagy : Kiss Elek. Főszereplők : Ferenczi Böske, Zakariás Magda, Kerestély Gyuláné, Bogrogi Elizke, Miklós József, Beldovits Ödön, László Béla, Kerestély Gyula, Beldovits Emil, Bodrogi Balázs,

Szabó Gábor, Demeter Mihály, Kovács István,
Dézsy Endre, Bucsi Dezső, Képiró Gyula „Gróf
Rinaldó“ daljáték három felvonásban. Előadtuk
1937. évben hatszor. Rendezte: Dr. Lévy Lajos.
Segédrendező volt: László Béla és Lőrinc Kál-
mán. Karnagy: Kiss Elek. Főszereplők: P. Hor-
váth Gizi színművésznő, Zakariás Magda, Szolga
Etelka, Bodrogí M., Lukács Ilus, Tamás Bözsi
Lukács Jolán, Zólya Irén, Kerestély Gyula, Bel-
dovits Emil, Miklós József, Bodrogí Balázs, Dézsy
Endre, Dézsy Antal, Salamon Dezső, Benkő
Sándor, Demeter Mihály, Verestói Árpád, Ilyés
Károly, Elekes Ferenc. A daljátékokat minden
alkalommal a Székely Dalegylet jeles zenekara
kísérte.

De visszamenve időrendben: 1901-ben jeles
gárdát találunk a Székely Dalegylet élén. Elnök
dr. Ráczkövy Sámuel, alelnök Bedő Ferencz és
Embery Árpád. Karnagy Morascher Hugó, tit-
kár ifj. Szemerjay Károly, jegyző Bencze Lajos,
pénztárnok Benedek Géza és Jakabós Miklós,
ellenőr Nagy János, kottatárnok Potor Gergely,
gazda Kassay József; választmányi tagok: Gyer-
tyánffy Gábor, Reiner Gusztáv, Becsek Aladár,
Betegh Pál, Popov Péter, Gábor Márton, Bagó
Gyula, ifj. Jakabos György, Tamás Gáspár,

Papp Sándor, Koronkay Ferenc, Gábos Károly, Nagy Ferencz, Zengliczky Károly, Kókay József, Kiss Lajos, Szabó Lajos, Sepsí Lajos, Tréfa József és Szabó Pál. Ebben az évben választják meg a városból eltávozott dr. Vajda Emilt a Székely Dalegylet tiszteletbeli karnagyává, ezt a megtiszteltetést a nagy karmester a következő, sajátkezű levelével köszönte meg:

A Székely Dalegylet tek. választmányának

Sz - Udvarhely.

Hálával és örömmel fogadtam a Székely Dalegylet f. évi közgyűlésének ama határozatáról szóló értesítést, mely örökös tiszteletbeli karnagyává történt megválasztásomat hozta tudomásomra. Életem legszebb s legmozgalmasabb napjai közé kell számítanom ama 10 évet, melyet a Dalegylet szolgálatában, mint annak vezető karnagya eltölteni szerencsés leheték. A szívemet aggodalommal eltöltő borus s küzdelmes napok mellett az egyletnek fényes sikerű perceit is élvezém.

Midőn a mindent megsemmisíteni igyekvő közöny már-már végveszéllyel fenyegette a derek egyletet, a gondviselés megadta érnie az 1892-iki Budapesti s 1894-iki fiumei győzelme-

ket, melyek kellő mértékben ellensúlyozták s el is oszlatták az ellenséges áramlat ama balvéleményét, mellyel életképességében kételkedtek s nemzeti kulturális fontos hivatását elismerni vonakodtak. A székely név a szélrózsa minden irányában dicsőséggel terjedt el, s a Dalegylet hírneve egy csapásra meg lön állapotva úgy, hogy id. Abrányi Kornél a zeneírói gárda leg-érdemesebb nagy alakja „A magyar zene a 19-ik században“ cz. korszakos művében dicsérőleg szól az egylet sikereiről s kellő méltatásra érdemesíti a dalegylet munkásságát s missióját.

S valóban a székelység szívében kell egy összekötő kapocsnak lennie, egy mozgó erőnek, mely a sziveket egyesítésre buzdítja, a polgárokat együtt működésre serkentse, a testvéries szeretetet s kölcsönös becsülést ápolja. Egyik hírneves zeneírónk szerint annak a városnak melynek jó a Dalárdája, virágzó és élénk a társadalmi élete. Ez igaz is. A Székely Dalegylet mindenha zászlóvivője volt életrevaló társadalmi mozgalmaknak, rendezője az ünnepségeknek s ott volt mindig, hol a dal, a magyar dal hatalmával s fenséges hatásával az ünnepély fényét s erkölcsi erejét fokozni kellett. Ily előzmény s körülmény között méltán vett rajtam erőt a fájó

érzés, midőn ez előtt 4 évvel e derék egylettől el kelle bucsuznom s abból a városból távoanom, hol egy huzamban 17 évet tölték el.

Attól féltem, hogy a dicső multtal bíró együletet a szétvonás, a lelkesedés csökkenése megsemmisíti s az erdélyi rész e neves dalegylete lassanként kímulik. Hála az égnek nem így történt. Öröömöm határtalan, midőn látom, hogy erős kezekben a gyepelő s a tagok lelkesedése következtében az egyület virágzik s a régi nyomokon haladva hovatovább jobban erősödik.

Adja is a Mindenható, hogy e Dalegyület sokká, sőt örökké hirdesse az édes magyar dalt, hatalmával legyen igazi törhetetlen öre a szabadság, testvériség és egyenlőség szent eszméinek, virágozzék a székelyföld. Élénk érdeklődéssel kísérem a távolból is a derék Székely Dalegyület működését s minden tény, mely haladását jelzi, minden lépés, mely erősödését célozza, örömmel fogja eltölteni lelkemet.

Az együletnek megtisztelő kitüntetéséért mély hálámat és köszönetemet kifejezve, maradok Győr, 1901 július hó 1-én, hazafias tisztelettel: *Dr. Vajda Emil* tanár és karnagy.

A Székely Dalegyület ugyancsak 1901 évben egy kedves daloskörutra indult, melyről a

helybeli sajtó ezelőtt harminchét évvel így számolt be :

*A székelyudvarhelyi Székely Dalegylet
hangverseny-köruton.*

Emlékvers.

A Székely Dalárdának Vajda Emilnél
tett látogatása alkalmából.

Vándor dalnok s dalos madár
Zengve kél s bujdosva száll;
Ismeretlen tájak felett:
Lelkük kéjmámorban lebeg . . .
S száll az ének az ég felé —
S csak azt zengi mindenfelé:
Fáj a szívem, fáj a lelke — —
Hazafelé! hazafelé! . . .

Vándor dalnok s dalos madár
Világ végéig meg sem áll
Zeng daluk: szép a föld! S mi meg!
Kis galambom, beh messzi vagy! . . .
S szállong a dal a táj felé —
S csak azt zengi mindenfelé: —
Fáj a szívem, fáj a lelke — —
Hazafelé! Hazafelé!

Vándor dalnok s dalos madár
Azt éneklí mi szép a nyár!
Szép a virág, csillag, nap, ég
De kis házam, szebb vagy te még!
Vágyó szívük repes felé
S szállong a dal minden felé: —
Fáj a szívem, fáj a lelke: —
Hazafelé! Hazafelé!

Btró Pál.

„Hosszas vajudás után, hogy ki legyen a dalegylet elnöke utközben, illetve ki vezesse azt hat napos körútján, Tompa Árpád áll. főreálisk. tanár, egy kisebb deputáció által fölkerve és rábeszéltetve elvállalta a kényes és terhes megbizatást.

Julius 31-én, a kora reggeli órákban indulunk meg mi, a 28 tagból álló muzsafiak társulata, hét kocsiszekeren a nagyjelentőségű utra. A N.-Küküllő völgyéből. Zetelakán tul, már a délelőtti órákban a vadregényes Síkaszó patak völgyébe jutottunk, mely a maga havasi levegőjével, rohanó patakjaival, dörgő vizeséseivel, gyönyörű erdőivel csakhamar valamennyiünk figyelmét lekötötte s azzal a jóleső érzettel, szinte mámmorral töltött el, amelyet a szabadfoglalkozók az ozondus szabadlevegőn éreznek. A közforgalomnak csak most két éve átadott gyönyörű uttért legnagyobbbrészt 2—3 ezer láb magasságban vezet el az erdőségek között. Gyönyörű ut ez ; s nem is lenne rossz, ha itt-ott a hegyekről lerohanó kövek egy pár hidat meg nem rongáltak volna, amelyeken az átkelés gyalogsorral fárasztó. Három órai pihenés után a Libán egyik erdei korcsmájában, mialatt a társaság falatozik és bővséges fluidummal igyekszik pótolni vér-viz

hiányát, vidám bizalommal kelünk utra. Este nagy Munka vár ránk Gyergyó-Szt.-Miklóson, s székely szekereseink lovai már az első 10 kilométer után sztrájkolnak. Csakugyan Gy.-Szt.-Miklós előtt nem vagyunk képesek valamenynyien összejönni, hogy együttesen mehessünk be a városkába, melynek derék dalárdistái zászlók alatt már több mint egy órája várják daltestvéreiket lelkes és ügybuzgó elnökük dr. Orel Dezső ügyvéd elnök vezetése alatt. Egyedül dalárdánk elnökségének kocsija érkezik be kellő időre, majd megállunk s vezetünk Tompa tanár egy pár meleg, keresetlen szóval köszöni meg a szt.-miklósi testvérek fényes és szíves fogadtatását s aztán az esteli koncert előkészületei foganatosítására behajtatánk a Laurenczi vendéglőjébe, hol elszállásolva leszünk s hol dalesténket is fogjuk tartani. Daczára annak, hogy dalosaink zöme csak este 7 órakor érkezik meg, azért mégis már háromnegyed 9 órakor hozzákezdünk 13 sz. programunk előadásához. A társaságunk előtt járó hármas előkészítő bizottság és Orel elnök lelkes pártfogása annyira előkészítette a talajt, hogy a szép és nagy színházterem szorongásig telik meg. Daczára az élite közönség nagy része fürdön létének, hölgyek még a 9-ik padsorokban is fő-

löttén láthatók. Hja Udvarhelyt ez nem fordulna elő! Az est erkölcsi eredménye váratlan. Minden számunk megtapsolva, kedveltebb pontjaink megújraza vannak. A csak éjfélkor végződő estről földerítő jókedv- és meglelégedéssel távozik a közönség. A tartozkodó és bizalmatlan magatartás, mely még tavaly is lidércnyomásként nehezült Dalárdánk működése fölött — eloszlott s a legteljesebb elismerés és bizalomnak adott helyet. Ez a hely Dalárdánk egy biztos megnyert pozíciója lett jövöre. Erről a közös vacsorára összeült társaságunkat az elnök többszörösen biztosította is, de az elért anyagi siker is garantál erről.

A szt.-míklósi daltestvérek s különösen a lelkes és fáradhatatlan elnökük Orel Rezső vendégszerető és kollegális ügybuzgalmát szavakkal alig köszönhetjük meg, csak egy látogatásuk alkalmával tanusítandó hasonló magatartással tehetjük azt.

Az elért siker öntudatos nyugalomával s a jövő iránti reményteljes bizalommal kora reggel hagytuk el Szt.-Míklóst, hogy körutunk másodnapján Borszéknek tartsunk. Gazdag és téres fennsíkron vezetett át utunk: Szárhegyen és a kövéről híres Ditrón keresztül a hegyeknek. Az előttünk kinálkozó három ut közül a legzordabb

és nehezebb, de legrövidebb és szebb Közrez-havasí utat kellett választanunk Borszékre, a még este megtartandó koncertért, de azért is, hogy társaságunknak minél több ideje legyen a Székelyföld e csodaszépségü fürdőjének megtekintésére és azután e vonalon az ut a szépséges fürdőtelepre. Délután 4 órakor érkeztünk oda meg. Oh szépséges Borszék üdvözlégý! Az emberi tumultus és fanyár kultúra lehető, a gyá-
rak büzétől be nem szennyezett balzsamos leve-
göddel; csodás hatásu vízeiddel, mely az embe-
rek annyi százának adja vissza évenként erejét,
jó kedvét; égbe nyulakodó királyfenyvesekkel
rakott csucsaiddal üdvözlégý! Dythyrambra in-
dulna pennám, ha szigoru elhatározásom, a hely
és a szedőgyerek nem terelné azt a hideg se-
censor utjára vissza.

Dalegyletünk itt a fürdőigazgató gondos-
kodásából egy tömegben maradhatott a Melik-
féle szállodában. A mint kisé rendbeszedve ma-
gunkat és átöltözve a fürdő szépségeit megtekin-
teni indultunk, lépten nyomon udvarhelyi ked-
ves ismerősökre bukkantunk, akik az itteni gaz-
dag fürdőéletnek is kedvelt alakjai. Szerénysé-
göket kimélendő nem sorolom elő őket itt név-
szerint, különben is azzal kell megdicsérnem,

hogy szíves magyarázatért kalauzolásunkon kívül esténk érdekében is rég előkészítették a fürdő társadalmát, verbuváltak, rábeszéltek — női korteseknek ki tudna ellentállani!? — úgy hogy az est anyagi és erkölcsi sikerének előkészítésében jelentékeny rész jut nekik is. Fogadják az egylet háláját!

E fürdön nem a közönség részvétlensége miatt kellett panaszkodnunk, éppen nem! Oh sokan jöttek, hogy készségük: mindnyájoknak helyet akarván adni — szinte végzetessé válható bonyodalomnak, zavarnak lett akaratumkon kívül okozója. Több volt a kiadott jegy és a jelentkezett személy, mint a hely, negyedórai késedelem és fárasztó, sokszor kínos helyzetű munka, minden bajon segített és a közönség helyhez jutott. Válogatott, fényes és koloszális tömeg gyült itt egybe. Amit eddig csak megtévesztésre szolgáló reklámnak tartottam, itt beteljesülve láttam azt. Egyetlen hely sem maradt üresen. Az előadás megkezdése előtt egy negyedórával a jegykiadás be lett szüntetve. De a fényes pártfogást, a legkényesebb várakozást is kielégítette és meghálalta egyletünk a progr. számoknak lelkes, szabatos és sikerült előadása által. Éljen, taps és ujrázásból ki sem fogytunk. Az osztatlan lelke-

sedés, a fölemelő erkölcsi siker mellé jólesően csatlakozik a fényes anyagi eredmény. Előadás után társasvacsorára a Remény-szállodában gyűltünk össze, hol vidám poharazás és pohárköszöntők mellett éjfél után jóval 1 óra utánig maradtunk együtt. Hosszu utunk után a másnap délelőtt mindnyájunk kényének lett fönntartva, -- szabadok voltunk.

Egy Borszéken gyönyörökben és tapasztalatokban eltöltött délelőtt után, miután igen sokan, a fürdőigazgató szívessége folytán, a kedvezményes vagy ingyenes fürdőjegyeket fölhasználtuk, majd a világhírű borvízből ittunk s annak berendezésével, meg forgalomba hozatalának módjával megismerkedtünk, ebéd után óriási vihar által megtisztult levegőben, utra keltünk szépségben gazdag hazánk egyik legszebb útján, a gyönyörű szerpentes uton. Társaságunk elő volt készítve a természet itt feltáruló szüzies szépségeire, mégis egy sem volt közülünk, ki megilletődés nélkül maradt volna s ki elragadtatásának kifejezést ne adott volna.

Körutunk negyedik állomása felé kora reggel nem kis izgatottságban kezdtük meg, leg-hosszabb s legeseménydusabb hosszú utunkat. Tizenkettőkor délebedre Disznajon Reichert Al-

fréd földbirtokos vendégszerető házában voltunk meghívott vendégei. Itt üdül ugyanis családlával, apósával nyári tartózkodásban dr. Vajda Emil főreáliskolai tanár, Székely Dalegyletünk volt nagyérdemű karnagya, mondhatnánk megteremtője. Nála akartunk tisztelkedni s hervadhatatlan érdemei fejében hálánkat előtte lerónni. A magasan fekvő földesuri lak kapujától két oldalon faágakkal díszített uton vonultunk be a határtalan vendégszerető házba, melynél „Isten hozott“ felirat fogadott minket. A fogadtatás külső körülményei s az, hogy Dalegyletünk rajongóan szeretett mesterét négy évi távollét után most látja ismét ujon, szinte könnyekig elérzékenyített valamennyiünket. Azután meghívták a vendégeket, hogy a 120 személyre terített gazdag lakomához üljenek, melyen egyik pohárköszöntő a másikat érte. Kitűnt azok közül hangjának s tartalmának mesterkéltén egyszerű poetikus, igaz és meleg voltával a Zengliczky tagtársé. Majd Vajda köszöntötte fel régi dalárdáját és annak vezetőjét.

A feledhetetlen szíves vendéglátást, a meghálálhatatlan gazdag lakomát azonban fél 3 órakor be kellett végezni. A szászrégeniek fogadása követelte ezt. Gazdagodva tehát Vajda társasá-

gával, ki most velünk tartott, folytattuk utun-Sz.-Régenbe, hova d. u. 5 órára érkeztünk meg. Dalos testvéreink Pap Sándor ügyvéd elnök vezetése alatt zászlókkal és a tűzoltók zenekarával vártak bennünket. A szokásos zene és szónoklatok kicserélése után zeneszó mellett, zászlók alatt vonultunk a városi első vendéglőbe, honnan az elszállásolás történt meg. Alig annyi időnk volt még az előadás kezdetéig, hogy átöltözzünk. Az előadásokat e helyütt és Maros-Vásárhelyt terített asztalok mellett hallgatta a közönség.

Az est sikerét emelte dr. Vajda által dirigált két népdal éneklése is, melyet szünni nem akaró taps és éljenzés kísért. Itt vettünk szólós búcsut tőle s volt vendégszerető gazdánk Reichert Alf. földbirtokostól és szép családjától, kik estélyünk meghallgatására birtokukról ide berándultak.

Vasárnap déli fél 1 órakor a székely főváros dalárdája ügybuzgó elnökük Nemes József bankpénztáros vezetése alatt a helyi tűzoltó zenekarral vonul elénk s a miénk Jelígéjének éneklése után meleghangu ékes szavakkal üdvözölt, vendégszerető, testvéri érzelmeikről biztosítván minket. Vezetőnk azt megható köszönettel fogadta s hasonló érzelmekkel viszonzta.

Ezután a zenekar hangjai mellett, zászlók alatt vonultunk közös elszállásolásunk és tartandó esténk helyére a Letzter-vendéglőbe. Itt vártak már minket a marosvásárhelyi Dalegylet nagytekintélyű lelkes vezetői: Szentmáriay törv. elnök, Karzai bíró díszelnökök, ki bár csak az nap tért vissza a Szilágyi Dezső temetéséről, fáradtságát legyőzve megtisztelt jelenlétével; Tauszig iparkamarái elnök kir. tanácsos és tiszt. elnök, Szabó Dénes és Péterfy kir. ítélőtáblai bírók s többen az ottani társadalom s Dalegylet kitünőségeiből. A vendégszerető fogadás jól eső bevezetése gyanánt szolgált Szabó Dénes tábla-bíró föltűnt figyelmes gavalérsága, melylyel egy hordó sört nyitattott meg kifáradt dalárdistáinknak, minek elköltése után egy több mint száz főre rendezett gazdag és kitünő banketthez ült a társaság. A pohárköszöntők sorait Szentmáriay díszelnök egy fenkölt szellemű, lendületes szép beszéddel nyitotta meg.

A hatalmas méretű kert minden asztala elfoglalva szorongásig megtelt a vásárhelyi intelligencia színe-java. Ha 6—7 száz emberről szólunk egy csöpp tulásba sem esünk. A tömötten egymásmellé beállított asztal között alig tudott valaki utat törni magának. Egy szép nőssel te-

leült asztal mellől, a mely mellett udvarhelyiek is voltak, virágokkal árasztották el dalárdistáinkat, taps, éljen kifogyhatatlan volt a programm megkezdésénél. Egész éjfélig tartott az előadás, egész eddig maradt együtt a hatalmas elite-társaság. Végezetül a mi részünkről köszönet lett mondva a szives látásért, a közönség megegyeszer éljenez és tapsol, még egy pár kézzsoritás, szives bucsuvétel és a feledhetetlen szép est véget ér . . .

Korán reggel kezdtünk az utolsó napi 116 km. uthoz, hogy itthon hagyott kedveseinket valahára viszontlássuk. Tizenhat-husz óras utunkon elég időnk marad a felejthetetlen szép napok eseményeinek, élményeinek, képzeteinek felelevenítésére; de meg reflexiokra is. Nem tartoznak ide, de igen annak megemlítése, hogy iparos Székely Dalegyletünk büszke lehet e 6 napos körútjának ugy anyagi, mint erkölcsi eredményére. Hogy láttunk, tanultunk, ismerkedtünk, a székelységnek, városunknak, Dalárdánk — a hol megfordultunk — tisztességet, becsületet, magunknak barátságot szereztünk s oly feledhetetlen emléket, mely fáradságunk és törekedésünkért gazdagon kárpótól.

Isten éltesse derék iparos dalosainkat, virá-

goztassa fel Egyletüket, hogy e több mint 355 kmteres utat hat nap alatt megtevéen, azon négy este tartván előadást: hosszú utuk alatt a székely népnek, Udvarhelynek mindenütt tiszteletet, babéros zászlójuknak újabb becsületet s maguknak több mint ezerszáz koronát szereztek. Vivat, crescat, floreat !,,

1902. május 22-én hivatalosan beiktatják a 27 tagu női kart is — rövidéletű működésre — Kertész Albertné, buzgó karnagynő vezénylete alatt. 1904. július 23—24-én Korondon és Szovátán tart a Székely Dalegylet sikeres dalünnepélyt, ahol az elsőrendű ülőhely 3 korona volt. Közreműködtek ez alkalommal Papp Jenő, Musáth György, Dr. Nagy Albertné, Gáspár Margit, Weress István. Különösen Verdi: Bortalát említik fel a Székely Dalegylet remek előadásában. Ezután a megpróbáltatás évei következnek. Már 1907. május 13-án az Önképző Egylet helyiségében tartott közgyűlésen az elnöki megnyitóban — jegyzőkönyv szerint — ezt olvashatjuk: Dr. Ráczkövi Sámuel elnök miután rámutatott az Egyesületnek pár év óta mind nagyobb-nagyobb mértékben tapasztalt tehetetlenségére s arra a közönyre és részvégtlenségre, mely a tagok részéről állandóan megnyilvánul még

pedig oly mértékben, hogy az Egyesületnek további fenmaradása kétségessé, sőt csaknem lehetlenné vált; megköszönve az eddigi bizalmat, úgy a maga, mint tisztársai nevében bejelenti lemondását, azzal a határozott kijelentéssel, hogy tekintettel a fentebb érintett indokokra semmi körülmények között nem reflektál többé az elnökségre, mert látja, hogy a nem régen oly szépen virágzó egyesület, mely országos versenyeken is diadalmasan megállotta helyét s pár évtized alatt oly szép multat teremtett magának, fokról-fokra mind tehetetlenebbé válik úgy annyira, hogy rendes kötelességeinek sem képes eleget tenni. Azután bejelentette dr. Ráczkői S. elnök a tisztikar lemondását, majd Szabó András, alelnök indítványozza, hogy a közgyűlés vegye tudomásul bejelentett lemondását a tisztikarnak s a tisztujitástól most eltekintve válasszon most egy ideiglenes igazgató választmányt, azzal az utasítással, hogy ez a választmány a most lemondott vezetőségtől vegye át az egyesület minden nemű vagyonát, a rendelkezésre álló pénzből az egyesület tartozásait fizesse ki s folyó év július 1-ig hívjon össze egy rendkívüli közgyűlést, melynek egyetlen tárgya az egyesület feloszlata lenne. A közgyűlés Szabó

András, alelnök indítványát egész terjedelmében elfogadja s annak értelmében határoz. Az ideiglenes tisztikart a következő tagokból állítja össze: *íjf.* Szemerjai Károly elnökle mellett Nagy János, Benedek Géza, Koronkai Ferenc, Kassay József, Potor Gergely és Biró János mint jegyző. Most a polgárság — igazán minden elismerést és dicséretet megérdemlő kitartással, önfeláldozással sorakozik fel a Székely Dalegylet zászlója alá. Négy bizottság alakul, amely a városban új pártolótagokat toboroz. Az elsőnek Potor Gergely, Flohr János és Hermann Ottó voltak a tagjai; a másodikban szerepeltek Hermann Endre, Bodrogi Balázs és Olajos Dezső; a harmadik bizottságnak Hermann Gyula, Koronkay Ferencz és Szabó Ödön voltak tagjai; míg az utolsóban Benedek Géza, Kakassy József és Biró János vett tevékeny részt. A sikeres munka után újra jeles tisztikar vezetí az egyletet dr. Ráczkövi S. elnök, Szabó András, Burger Arthur alelnökök, Dobó Zoltán karnagy, Szemerjai Károly titkár, Biró János és Kolumbán Lukács jegyzők, Benedek Géza pénztáros, Nagy János ellenőr, Kassay József gazda, Potor Gergely kottatáros, Koronkai Ferenc, Vadasdy Sándor, gróf Mikes János, dr. Domokos Andor, Gyertyánffy Gábor, Beçsek

Aladár, Betegh Pál, Barcsai Károly, Gábor Márton, Jakabos György, Szabó Lajos, Flohr János, Hermann Ottó, Bodrogí István, Barabás József, Tóth Márton, Karda Károly, Vízhányó Károly, Simó Márton és Láday Károly — mint választmányi tagok. A hároméves, lendületes munkának szép eredménye az 1910 március 28-iki dal-estély, melyről a helyi ujság — így számol be :

Ideálisták munkája.

Van városunknak egy kis kulturális egyesülete, melynek tagjai időt, fáradságot nem kímélve, semmi anyagi haszonra nem várva ; sőt egyéni érdekeiket alávetve, kulturális fejlődésünk szent tüzétől áthatva egyedül, csak a köznek munkálva, csak a közjéért lelkesedve dolgoznak, tanulnak, előretörnek : ez a *Székely Dalegylet*.

Ezen fényes multu dalegylet a közelmúltban haldoklott. 1903-ban rendezte utolsó nyilvános hangversenyét, mely idő óta, csak itt-ott adott egy kis életjelt magáról. Sőt a mult év nyarán elnöksége leköszönt, s a feloszlást indítványozta. De a dalegylet nem halt meg, hanem föltamadott, s mint ez a hangverseny bizonyítja, virágzik. Akadt egy ideális lelkű, erős akaratú ifju ember, *Horváth József* ref. kántor, ki szembe

szállva az előítéletekkel, kezébe vette a dalegylet vezetését, azt újra szervezte, s szinte hihetetlen rövid idő alatt a nagyobbbrészt új tagokból álló dalegylettel a legszebb sikert éri el. Ime mit mit tesz az ideális, a nemes gondolkozás, az erős munka. Ime mit tesz, ha vezető és tagok egymást megértik és szeretik, mint a hogyan ez a Dalegyletnél van.

A husvét másodnapján rendezett nagy hangverseny a legteljesebb mértékben sikerült. Erkölcsei tekintetben is méltán oda lehet állítani a múltban rendezett bármely fényes hangversenye mellé. A babér mindenesetre a dalegyleté, mely a szépen megválasztott, jól betanított darabokat a legnagyobb tudással, a legszebben összhangzó hármóniával adta elé, melyeket ismételnie is kellett. Méltó elismerés illeti a honvéd-zenekart, mely gyönyörű darabjaival maradandó kellemes órákat szerzett a közönségnek. Említésre méltó az oly magas színvonalon álló hárfa játék, mely nem szóló, hanem inkább egy részlet volt a zenekarban, továbbá a *Borsai Samu* karmestar saját szerzeményü „Jelenetek a kurucz világból“ magyar ábránd, melyet, úgy mint a hárfát, többször ismételni kellett. Sőt az ismétlés után a szerzőnek, a közönség nagy óvácziója között a

színpadon meg kellett jelennie.

Méltán illeszkedett a műsorba *Dózsa Sári*ka szívhezszóló, igazi mély érzésből fakadó s épen időszerű melodramája, melyet *Kassay Irén* szép zongora játéka, *Horváth József* ref. kántor kellemes tenor szólója kísért. Megemlítendő még a *Kertész Béla* nagy bravurral előadott, bár kissé izgatott hegedű játéka, melyet közvetlenséggel kísért *Kertész Albertné* zongorán. Általában elmondhatjuk, hogy daczára, csak a legközelebbi időben rendezett két nagy bálnak és tekintve a husvéti ünnepeket, s a tagok egyrészének ifjúságát, az estély a legfényesebben sikerült. Méltán elismerés illeti a rendezőket.

Ezután a boldogemlékü Nagy János, derék iparosvezér vette át az elnökséget, majd így alakult át a tisztikar: Dr. Paál Árpád elnök, Nagy János, Tamás Gáspár alelnök, Horváth József karnagy, Benedek Géza pénztárnok, Koronkay Ferencz ellenőr, Kassay József gazda, Potor Gergely, Bodrogi Balázs és ifj. Rájk József kottatáros, Vadasdy Sándor zászlótartó, Barcsay Károly Becsek Aladár, Betegh Pál, Gábor Márton, Gyertyánffy Gábor, Jakabos György, Benkő József, Biró László, Czikmántory Ottó, Gegő József, Grünspan Adolf, Hermann Ottó, Imecs Ist-

ván, Kiss János, Mordán Dénes, Szabó Ödön és Szász Károly választmányi tagok.

Nevezetes dátum az 1911-es év is, amikor a Székely Dalegylet vezetése alatt az Országos Dalosszövetség városunkban létre hozza a Székely Daloskerületet.

1912. június 20, 30 és július 1-én Budapesten az országos dalosversenyen a Székely Dalegylet a kitűzött nagy serleget nyerte meg Horváth József karnagy vezetése alatt.

Ezután az országos siker után a Székely Dalegylet védnöki karában találjuk az akkori közélet vezetőit: gr. Bethlen Bálint, gr. Teleki Ádám, Sándor János, dr. Gyárfás Pál, dr. Sebessi János, dr. Borosnyai Pál, dr. Szöllösy Ödön, dr. Bernady György, Ugron András és Tótfalusy József neveit. Így büszkén készült a Székely Dalegylet az 1914-ben városunkban rendezendő országos dalosversenyre, amelyre akkor 32 dalárda jelentkezett. A rendezés nagy és fáradságos munkáját, az országos dalosverseny előkészületeit már majdnem befejezte a Székely Dalegylet, amikor kitört a világháború s az országos dalosverseny elmaradt. Ujra a megpróbáltatás nehéz évei következnek személyi villongások közben. Megint Nagy János vezeti az együletet, ami-

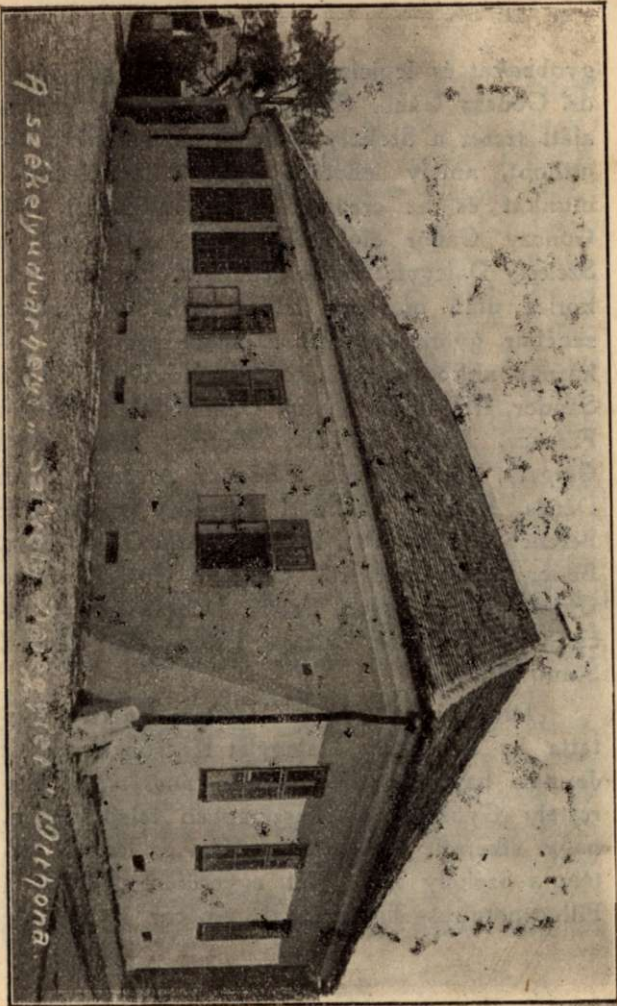
kor 1921 november 13-án Braşov—Brassóban tartott dalosgyűlésen a Székely Dalegylet elnöke vezetése alatti küldöttség tevékeny részt vesz a Románia Magyar Dalosszövetség megalakulásában. A Dalosszövetség akkori tisztikara így alakult ki: Szemlér Ferenc elnök, Rambauer Tivadar titkár, dr. Szabó István jegyző, Tutschek Jenő pénztáros, a választmánynak tagja a Székely Dalegylet képviselője, Nagy János, 2. a Lugosi Dal és Zeneegylet, 3. a Tordai Magyar Dalkör, 4. a Csíkszeredai Dalkör, 5. a Nagyenyedi Dalárda képviselője Fövényesi Bertalan, 6. Sepsiszentgyörgyi Dalkör Demeter Ferenc képviselőjében, 7. Kolozsvári Összhang Tárcza Bertalan-nal, 8. Temesvári Dalárda Hág Arthur képviselőjében, továbbá Rácz Albert, József Ambrus, Bernhárdt Dezső és Wusnicky János, Brassói Magyar Dalárda képviselője.

Ujra a gonosz ármány és széthuzás lesz az ur a Székely Dalegylet életében. Ugy hogy 1922. június 21-én tartott értekezleten az akkori Magyar szövetség elnöke, Szakáts Péter, Tompa László és Fröhlich Ottó, mint a Magyar Szövetség képviselői akarják a fegyelmet és rendet helyreállítani a Székely Dalegylet hasznos munkájában. Lassan a sok belső harc után áll helyre a

rend 1924-ben dr. Borosnyai Pál elnöklete alatti tisztikarral, melynek tagjai a következők voltak : dr. Benedek Géza üv. elnök, Kábdebó József és Tamás Gáspár alelnökök, Soó Gáspár títkárr, Szabó Ödön gazda, id. Benedek Géza pénztáros, Kerestély Gyula ellenőr, Székely János kottatáros, Czikmántory Ottó zászlótartó, Benkő József jegyző, Potor Gergely, Verestóy Ferencz, Verestóy István, Deák István, Veress Dénes, Bodrogi Károly, Könczey István, Horváth András és Kerkes Árpád választmányi tagok. A felkészült gárda nemsokáig vezethette az ügyeket, mert szeretett elnöküket, Borosnyai Pál dr.-t 1924. augusztus 18-án elragadta a könyörtelen halál a Székely Dalegylet éléről. A temetése nagy részvéttel augusztus 20-án ment végbe. Hü dalosai vitték a felejthetetlen, jó elnökük koporsóját a sírkertbe, hatalmas koszorut helyezve örök hála jeléül a sírra. A veszteséget gyógyította és pótolta a Mindenható, amikor egyhangu lelkesedéssel dr. Gönczy Gábor ügyvédet válassza meg a Székely Dalegylet gondos mérlegelés után elnöknek és Kiss Elek zenetanárt — karnagynak hívja meg. Dr. Gönczy Gábor 10 éves lelkiismeretes vezérsége idején nagy és szép előmenetelt tesz városunk Dalegylete. Csak a legna-

gyobbakat és legjelentősebbeket említjük meg: dr. Gönczy Gábor elnöksége és gondos vezetése alatt szerez a Székely Dalegylet magának biztos otthont, amely lehetővé teszi a lendületesebb munkát és az eredményesebb működést. Dr. Gönczy Gábor elnöksége alatt szerveződik a Székely Dalegylet fuvós zenekara. Pár évi gyakorlat után már egy lelkes és kedves, polgári zenekar gyönyörködteti a közönséget. A zenekarnak akkori tagjai a következők voltak: Makó Sándor, Moldován István, Gellérd Géza, Elekes Ferencz, Albert Mihály, Mátyás János, Kíss Gergely, Szeles Gyula, Ferenczy Albert, Fábíán Dénes, Hodgyai Sándor, Ferenczy Gyula, Jére Ferencz, Serföző Pál, Frecska Samu Orbán Béla, Bodendorfer Gottfried, Gallovits József, Simó György, Dézsi Isván, Szöke Dénes, Jancsó József, Hoch Lajos, Mayer István, Páll Gyula, Samu Miklós.

Dr. Gönczy Gábor vezetése alatt mutatta be a Székely Dalegylet Kacsóh Pongrácz dr.-nak hatalmas dalművét a *János vitézt*, Kerestély Gyulával a címszerepben felejthetetlen, nagy sikerrel. Ugyancsak ebben az időben történt a Székely Dalegylet egyesülése a helybeli Fülharmonikus Társasággal, amikor a Székely

A székelvényudvarhelyi "Szent István" Otthon

Dalegylet nevét is kibővítette Székely-Dal-és Zeneegyletté. Azonban a fuziónak sok belső és külső terhei voltak s így újra rövid együttműködés után szétvált békésen a két kulturegylet. 1926-ban teszi Szentgyörgyi Mózes alapítványát a Székely Dalegylet javára. Ezt az alapítólevelet — történelmi adataiért szöszerint közlöm.

Alapítványlevel.

Nevemet alatt is leírt Sepsiszentgyörgyi és Timafalvi Szentgyörgyi Mózes 1872 évi december 1-től 1884 február 1-ig a Székelyudvarhelyi református egyház községnek kántora és leányiskola tanítója voltam. Ezen idő alatt állandóan tagja voltam a Székelyudvarhelyi Dalárdának, a Székely Dalegyletnek s annak minden működésében részt vettem.

Ott voltam 1874-ben a zászló szentelésén, ott voltam csakugyan 1874 évben az új zászló alatt Kolozsváron az országos Dalárünnepélyen, ott voltam Csík, Háromszék és Erdővidéken végzett köruton, mely alkalommal *Dálnokon Lázár Mihályné zászló anyja öméltóságát meglátogattuk*. Küzdelmes hosszú életemben ezalatt az idő alatt voltam a legboldogabb, nem tudom, hogy az akkori tagok közül rajtam és nagytiszteletű

Bod Károly uron kívül, aki a jellegét írta a mi zászlónkra, vajjon valaki él-e még? Én még most életem alkonyán is szeretettel gondolok és emlékszem az akkori Dalegylet minden tagjára. A Székelyudvarhelyi Székely Dalegyesületnek, ennek az áldásos kultur intézménynek örök időközön való fennmaradásához én is, mint annak volt régi, öreg tagja csekély tehetségem szerint hozzá járulok ill. járulni akarván, ide mellékelve 1000 azaz Egezezer Leu alapítványt teszek, azon kikötéssel, hogy a Székely Dalegylet legyen köteles ezen összeget „Szentgyörgyi Mózes alap” címen örök időközön át megőrizni fenntartani, s csak és az évi kamatait használja fel közszükségleteinek fedezésére.

Fogadja a Székely Dalegyesület ezen csekély alapítványomat olyan jó indulattal, mint én azt amilyen szeretettel és jóakarattal nyujtom. Istennek áldása legyen munkájukon!

Mély tisztelettel

SZENTGYÖRGYI MÓZES s. k.

*

Ebben az időben, a segesvári III. országos verseny igazságtalan ítélete korbácsolta fel a Székely Dalegylet buzgó munkáját. Azonban az Országos Dalosszövetség Elnökségének távirati

intézkedése alapján a bíráló-bizottság helyrehozta fájó tévedését s így az 1928. augusztus 5-én a Segesváron tartott, országos dalosversenyen a Székely Dalegylet a férfi karok második csoportjában az *I./d. díjat*, egy gyönyörű serleget nyert el — hivatalosan. Kiss Elek karnagy munkája is ebben az időben kapcsolódik a Székely Dalegylet vérkeriegésébe; sok siker, sok elismerés fűződik e jeles, most is működő karnagyunk nevéhez. Most már az egész közel jelenhez érkeztünk. Szinte szemünk előtt játszódik le a Székely Dalegylet jelen történelme. Mindazok a vezetők és dalosok, tisztviselők és karnagyok, akik valaha a Székely Dalegyletben működtek a szívüket és lelküket építették bele a Székely Dalegylet vihartálló fundamentumába, Nagy Lajos, Kovács János, Solymossy Endre, dr. Ráczkői Samu, Szabó András, dr. Paál Árpád, Szermerjay Károly, Nagy János, dr. Borosnyai Pál, Koncz Gyula, Soó Gáspár, Kassay Domokos, Vida Gyula, dr. Gönczy Gábor, Zakariás Miklós, Pluhár Gábor, Csefó Sándor, dr. Benedek Géza, Biró Gyula, Török Arthur, dr. Molnár Imre, dr. Voszka István — neveit említjük meg a vezetők közül; *Liszka Károly, dr. Vajda Emil, Nagy László, Morascher Hugó, Paál Sándor, Dobó Zoltán,*

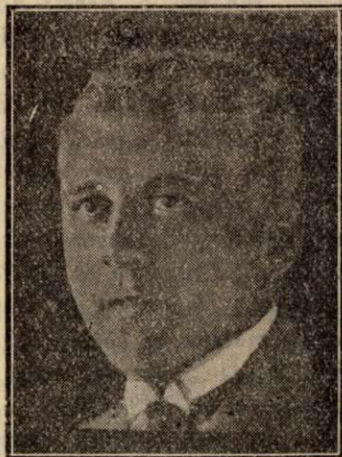
Horváth József, Páter Sergius, Sz. Horváth Lajos, Kehl István, dr. Peltzer Vilmos, Révay György, Benkő József, ifj. Ungváry János és Kiss Elek névsora a babéros karnagyoknak, akikre nemcsak a Székely Dalegylet, hanem városunk egész társadalma büszkén tekinthet jól elvégzett, lelkiismeretes munkájuk, jószívű önfeláldozásuk jussán. Jelenleg dr. Voszka István az elnöke a Székely Dalegyletnek, aki a szeretet és összetartás sziklaszilárd oszlopait helyezte be a Székely Dalegylet tartós épületében. Az ő vezetése alatt vívta ki a Székely Dalegylet győzelmes, derék gárdája a marosvásárhelyi, országos versenyen 1935. június 29 és 30-án dicsőséges elsőséget, amikor az I. a. díjat hozta haza. Erről a remek teljesítményről így írt szórólszóra a hivatalos bíráló: „A Székely Dalegylet jól fegyelmezett, intelligens kar. A dal minden részletét gonddal dolgozták ki. Színezés, átmenetele a p-ből az f-be, descrescendói kifogástalanok voltak. Isten-Isten részlet fenséges volt. A szabadon választott kart is precízen, kiváló szövegkiejtéssel adták elő. Médiája 9,75. I. A. díj.“ A Székely Dalegylet mindhárom osztálya az énekhar, simfonikus és fuvós zenekar egy nagyszabású hangversenyt adott elő 1936. február 22-én a mozi — feldíszített nagy termében zsufolt közönség

előtt a következő gazdag műsorral: 1. Kehler B.: *Quverture hongroise*. Előadta a simfonikus zenekar. 3. Tompa László legújabb verseiből adott elő. 3. B. Sólyom Edith — székely dalokat énekelt. 5. Gyöngyszemek a magyar lírából. Előadta Weress Margit, tanárnő. 5. Erkel: *Elvennélek* — férfikar. 6. Balfe: *A cigány*. Simfonikus zenekar. 7. Nyirő József legújabb novelláját olvasta fel. 8. Farkas: *Népdalok*. Férfikar. 9. B. Sólyom Edith klasszikus áriákat énekelt. 10. Váradi: *Szerenád*: Férfikar. 11. *Magyar egyveleg* — előadta a Székely Dalegylet fuvós zenekara. Konferált Tomcsa Sándor író. Zongorán kísérte Tompa Lászlóné, vezényelt Kiss Elek és I. Pileczky József (fuvószenekar). Ugyancsak dr. Voszka István elnöksége idején mutatta be Bíró—Szirmay 12 felvonásból álló *Sárga liliom* c. remek daljátékát. a Székely Dalegylet elfelejthetetlen sikerre'.

Kísérje a jó Isten oltalma tovább is a derek Székely Dalegyletet!

Most mikor a közgyűlés szíves megbízásából a rendelkezésemre állott okmányokból és adatokból örömmel megírtam a Székely Dalegylet 70 éves múltjának nevezetesebb eseményeit: boldog öröm járja át a lelkemet, hogy a mi drága Székely Dalegyletünkért örömmel dolgozni tudtam

s történelmi lapjait forgatva emléken találkoztam azokkal a nagy, nemes lelkekkel, akiknek szellemi örökségéből Jóságot, Nemességet, Kitarást merithet minden igaz, székely dalos. A Székely Dalegylet jeligéjével kezdtem az összefogla-

lásomat. Most a jelige, új soraival zárom be munkámat :

Érted élünk, érted küzdünk!
Ősi Székely Dalegyletünk!
Nem hagyunk el soha téged,
Isten minket úgy segéljen!

Dr. LÉVAI LAJOS.

*A Székely Dalegylet jubileumi
tisztikara 1938-ban.*

Örökös tiszteletbeli elnök : Dr. Gönczy Gábor. Elnök : Dr. Voszka István, ügyvezető elnök : Dr. Lévai Lajos, alelnökök : Soha Aladár, Kerestély Gyula, Verestóy István, tiszteletbeli alelnökök : Kábdebó József, Potor Gergely és id. Szabó Ödön, főtitkár : Dulicsek Sándor, titkár : Beldovics Emil, főjegyző : Molnár Aladár, jegyző : Florián László, főpénztárnok : Kabdebó András, pénztáros : Kapcza Ignác, ellenőrök : Hermann Ottó, Kovács István (dalnok), gazda : Verestóy Ferenc, másodgazda : Szabó Gyula, kottatárosok : Daróczy Béla, Imecs Mihály, szertáros : Makó Sándor, ruhatáros : Orosz Lajos, kellékes : Salati Mihály, zászlótartók : Czikmántori Ottó, Martinovics Kálmán. Választmányi tagok : Ambrus Mihály, Biró Lajos igazg., Dr. Boga Lajos, Bodrogi Balázs, Bucsi Dezső, Czikmántory Józsefné, id. Csergő Balázs, Csiki Albert, Dr. Csiki Andor, Dr. Dobos Ferenc, Dolvig Kerestély, Gyarmathy István, Kábdebó József, Kerekes Árpád, Kerestély Gyuláné, Kovács István fényképész, Mihályi Béla, Miklós József, Papp Emil, Péter Áron, Potor Gergely, Orbán Lajos, Sigmond József unit lel-

kész, Szabó Ödön, Szenkovics Ödön, Tompa László, Veress Dénes, Verestóy Ferencné, Verestóy Gábor, Verestóy Lajos, Dr. Wenetsek Oszkár, Zárug Endre.

A Székely Dalegylet férfikarának működő tagjai az 1938 as jubileumi évben.

I. Tenor.

Olajos Dezső 1902, Bodrogi Balázs 1904, Hermann Ottó 1904 – 1914 – 1935, Verestóy István, Kerestély Gyula 1913, Bucsi Dezső 1923, Papp Emil 1923, Bokor Izsák 1928, Dézsy Endre 1928, Benkő Sándor 1930, Salamon Dezső 1931, Jean Antal 1931, Demeter Mihály 1934, Flórián László 1935, Miklós György 1935, Csiky József 1937, Nagy József 1937.

II. Tenor.

Czikmántory Ottó 1882, Weress Dénes 1912, Dobay János 1923, Daróczy Béla 1925, Kovács István 1925, Beldovits Emil 1926, Dulicsek Sándor 1926, Miklós József 1926, Elekes Dénes 1927 – 1935 – 1937, Verestóy Dénes 1934, Orosz Lajos 1934, Dézsy Antal 1935, Hodgyai Mózes 1935, Ilyés Károly 1935.

I. Basszus

Verestóy Ferenc 1908, Imets Mihály 1922, Verestóy Lajos 1923, Szabó Gyula 1923, Metz Lajos 1934, ifj. Csergő Balázs 1935, Ipó Jenő 1935, Gyárfás János 1935, Torday Sándor 1935, Imre Jenő 1938, Kovács Károly 1938.

II. Basszus.

Potor Gergely 1888, Kábdebó József 1898, Szabó Ödön 1898, Borbély János 1903—1914—1938, id. Csergő Balázs 1922, Kerekes Árpád 1922, Salati Mihály 1922, Mártinovics Kálmán 1925, Szenkovits Ödön 1925, Péter Áron 1926, Sebők László 1929—1933—1938. Verestóy Árpád 1933, Potor József 1934, Jakab Ferenc 1935, Fröhlich Andor 1938, Tordai Bálint 1938.

A Székely Dalegylet vonószenekearának tagjai 1938 ban :

Kiss Elek I. hegedü és karnagy, Dr. Wernetsek Oszkár hegedü, dr. Csiky Andor hegedü, Fröhlich András hegedü, Horváth László hegedü, Sámson József II. hegedü, Lániczky Sándor hegedü, dr. Boga Lajos brács, dr. Voszka István brács, Zárug Endre csello, Lőrincz József csello, Pluhár János nagybögő, Zakariás Gábor zongora. (v. i)

A SZÉKELY DALEGYLET VEZÉRKARA.

*Székely Dalegylet alapító tagjainak névsora
az 1938-as jubileumi évben:*

Ambrus Mihály, András Béla, Balázs János, Ids. Barkóczy Albert, Bartók Sándor, † Benedek Géza örökös tiszteletbeli tag, Bertalan Áron, Biró Sándor tanár, Blájer Balázs, Bokor Károly, Borbély János, Borsodi János, özv. Csato Imréné, Csernik Andor, Daroczy Dénes, Dénes Lajos, ids. Dézsi Balázs, Deutschmann Jakab, Dolvig Keresztély, Esztegár Gerő, Fancsali Bálint, Fazakas Dénes, ids. Fábián József, Ferenczy Ferenc, Ferenczy István, Ferenczy Jenő, Phlepsz Dániel, Flórián József, Forró Géza, Fritz Károly, Gergely Elekné, György Viktor, Haáz Rezső, Hermann Gusztáv, Hirsch Herman, Hirsch Rudolf, Imrich Vilmos, Incze Kálmán, Dr. Jodál Gábor, Kacsó Ákos Kakasi Árpád, Kassai F. (Ákos) Dénes, Kassay F. Domokos, Dr. Kassay F. István, Knop Vencel, Kóbori Ferenc, Kolláth Emma, Koncz Ármin, Koncz Gyula, Kovács István, Kovács József, Lakatos Tivadar, Lőrinczi József, Lőrincz Mihály, Luka Ferenc, Lukács Gyula, Dr. Maráth József, Métz István, Métz Istvánné, Mihályi Béla, Miklós Károly, Moór János, ifj. Nagy Dénes, Nagy Mihály, Orbán Balázsné, Orbán Endre, Orbán Imre, Orosz József, Orosz Józsefné, Dr. Paál Gyula,

Paál Mihály, Pataki Elek, Pattantyus Árpád, Pék Mihály, Radó István, ids. Róth János, Sándor Dénes, Sándor Imre, Dr. Sebesi Ákos, Dr. Suciu János, Schaser György, Schvarcenberger Imre, Schwehter Jenő, Szabados Dénes, Szabó Endre, Dr. Szabó Géza, Dr. Szabó Gézáné, Szabó János, Szentgyörgyi Mózes, Szőke István, Dr. Szöllösi Ödön, † Tamás Gáspár tiszt. örökös tag, Tordai Sándor. Ungár József, Dr. Vass Lajos, Vargha Béla, Dr. Vánky Kálmán, Veress Donáth, Verestóy Dániel, Verestóy Gábor, Vida Gyula, Dr. Voszka István, Weinberger Bernáth.

*Székely Dalegylet pártoló tagjainak névsora
az 1938 as jubileumi évben:*

Ágotha Ferenczné, Balázska Károly, Balogh Sándor, Barabás József, Bálint Gábor, Báncs Lajos, Bányai János, Bocskor Zsigmond, Boda Elek, özv. Bodrogi Sándorné, Boér József, dr. Boga Lajos, Dr. Böhm Jenő, Burszán Béla, Csarnó János, Csép Endre, Csiki Albert, Czirják Hermin, Demeter Miklós, Dénes Károly, Dénes Samu, Dr. Dienes Hugó, Dr. Dobos Ferenc, Dobrai Károly, Dobrai Sámuel, Dombi Sándor, Dragomán Sándor, Elekes Péter, Ernst György, Fazakas Domokos, Fekete Dénes, Dr. Ferencz Balázs, Fe-

renczy Károly, özv. Fernengel Frigyesné, ids.
Fernengel Gyula, Dr. Filó Ferencz, Fischer Béla,
Fröhrich Ottó, özv. Földes Miksáné, Füstös Ida,
Gaál Áron, Gábor Gyula, Gál József, Gálfalvi
Péter, Gidáli Izsák, Dr. Glósz Miksa, Gottesman
László, Dr. Gönczy Gábor, Guttman Sámuel,
Gyarmathy István, Gyarmathy Sándor, Gyerkes
Mihály, Hartmájér Rudolf, Dr. Harthwig István,
Hauslinger Kristóf, Hánn József, özv. Hátszegi
Arnoldné, Hecser Kálmán, Hermann Gyula, Dr.
Herschkovits Leó, Dr. Hinléder F. Ákos. Hirsch
Lajos, Horincar János, Huber Endre, Dr. Imreh
Domokos, Incze Sándor, Jakó Albert, Jaklovszki
Dénes, Jancsó Béla, Jánosi Péter, Jenikovszki
Wilibárd, Jére Béla, Jodál Rezső, Jodál Lajos,
Kapcza Ignác, Kenyeres Jenőné, Kertész Albert,
Keszler Albert, Képiró Lajos, Dr. Kézsmárki Fe-
renc, Kisfaludy Károly, Kovács Ernő, Kovács
Gergely, Kovács Lajos, Kovács Lázár, Köpeczi
Jenő, Kun Lászlóné, Lánczky Sándor, Lootz G.
Iren, Lőrinczy János, Lőrincz József, Lőrincz
Kálmán, Lőrincz László, Mattes János, Márk Al-
bert, Márkon Béla, Márton Árpád, Nagy Anna,
Nagy Dénes, Nagy Elemér tanár, Nagy Ferenc,
Nagy József, Nagy Kálmán, Dr. Nagy Lajos,
Nagy Mózesné, Nemes József, Nemes Józsefné,

ifj. Németi Gyula, Nyirő József, Novák Jenő, Orbán Balázs, Orbán Domokos, Orbán István, Orbán Lajos, Orbán Miklós, Papp Dezső, Papp István, ids. Papp Zakor Endre, Paschek Viktor, Pásztor Ferenc, Péterffy Ferenc, Dr. Ráduly István, Révai György, Révai Györgyné, Rösler Károly, Sámson Andor, Sándor G. Dénes, Simó Andor, Soha Aladár, Soó Gábor, Schubert József, Schuller Rezső, Schuller Viktor, Szabó András, ny. igazgató, Szabó Gáspár, özv. Szabó Károlyné, ifj. Szabó Ödön, Szakáts Ágnes, Szakáts Gyula, Dr. Száva János, Szentmiklósy Ferenc, Szigeti Dénes, Szilágyi Ignác, Szőcs Tibor, Sztojka Gyárfás, Sztojka Gyárfásné, Tibád Gergely, Török Arthur, Török István, Ugron Ákos, Wagner János, Vass Ferenc, Wálentsik Endre, Dr. Váróné Csató Gabriella, Ó. Weress Margit, Zárug Antal, Zenglicky Endre.

A Székely Dalegylet patronage tagjai :

Becsek Aladár, Esztegár Gerő, Feierstein Miksa, Fischer Béla, Guttman Samu, Dr. Hinléder F. Ákos, Imrich Vilmos, Iparos Önképző kör, ifj. Kassay Dénes, Lörincz János, Makó Sándor, Dr. Nagy Lajos, Sámson Andor, Sándor Imre, Dr. Sebési János, Dr. Szöllösi Ödön, Zakariás Miklós.

Küzdelmes évek a Székely Dalegylet életéből.

A Székely Dalegyletnek 30—33 év előtti csoportképe van előttem abból az időből, mikor az Egyletnek alelnöke voltam. Elnöke volt *Dr. Ráczkövy Samu* orvos, karvezetője *Paál Sándor* a ref. egyházközség kántortanítója. A csoportképen levő 42 tagból felismertem egy párat, mint Benedek Gézát, Tamás Gáspárt, Bacó Lászlót, Szemerjay Károlyt, aki titkár volt s Kassay Józsefet. Valami ünnepi alkalomból készült a kép; de hogy milyenről, arra már nem emlékszem. De az eszembe jut, ami az Egyletnek működésében *életbevágó* körülmény volt: a *tagok közömbössége*, ami az Egyletnek csaknem a feloszlátását vonta maga után. Az elnökkel egyetértőleg megindítottuk a mozgalmat az Egylet újjászervezése céljából. Új tagokat kezdtünk gyűjteni, hogy azoknak segítségével a *közömbös régiék* fölé kerülve más formában mentjük meg az Egyletet. Egy választmányi gyűlésen, melyet a Barátok iskolahelyiségében tartottunk meg, nagy részvétlenség mellett, csaknem döntésre került az ügy az újjászervezés tekintetében. Hosszas tárgyalás után végleges határozat nélkül az

elnökkel együtt eltávoztunk a gyűlésről. Nehányan követtek, néhányan, közöttük *Szemerjay Károly* titkár is ott maradtak. Nehány nap múlva kiderült, hogy az *ottmaradtak észbe kaptak* s áthatva a helyzet komolyságát, elhatározták, hogy a közönyt minden erővel megtörik s a tagokat pontos működésre ösztönzik. A tagok ezt az actiót megértették s az Egylet megmaradt a régi csapáson. Az elnök és én lemaradtunk — vagy talán nem választottak meg — de a *Dalegylet* újból munkához fogott s haladt tovább a régi — és már szorgalmassá vált tagokkal s úgy tudom, hogy hasonló váltságos helyzetbe többé nem is került. Ne is kerüljön, hanem éljen és virágozzék sikerekben gazdagon a Székely Dalegylet!

Odorheiu, 1938. június 4.

SZABÓ ANDRÁS

ref. kollegiumi ny. igazgató tanár, v. alelnök.

A Székely Dalegylet vidéken : Megkerült az istírimflí !

Irta : Pluhár Gábor, a Székely Dalegylet alelnöke

Ez ott esött meg Korondon, s ha vót neköm bajom az fuvósokkal, hát vót a naccsás tanár urnak es elég az szereplőkkel, met estére két szindarabot adtak elé, s az szereplők az házaknál vótak bekvártélyozva, hát a sok csürke hus mellől, s azon küjel a szives vendéglátó háziasszonyok mellől — bajjal tudtak megszabadulni, s az estélyi előadásra mind elkésve jöttek meg.

Mű innen hazuról vittünk egy igazi szépségös uri kisasszont, aki falusi asszon szerepöt kellött jáczogyon, ő hozott es magával szép falusi széköly pruszlit, s rokoját, de a férfiu a társ szereplője, esment falusi gazda szerepit adta, nem hozott széköj harisnyát sem csizmát, azt mondta kapunk Korondon . . . Hát kapott vóna es, ha idejibe utána jár, csakhogy a csürkehus a kovártélyon ugy megkötötte, hogy utolsó perczbe futott a szinpadi ötözöbe !

Akkor kottyintotta ki, hogy ő széköly ruházatot nem szörzött bé magának, — no eriggy

s aggyál ruhát neki, mikor az publikum már a jegyökököt javába vásárolja.

Erre mindöki megfutamodott — harisnya, zeke s csizma után, magam es azt se tudtam, mitévő lögyek, az publikumnak addig mesét mondtunk.

Ahogy az ötözöbe lépök, hát látom, hogy Gyula gyerök a földön ül, két dalos fogja hátúról a dérékát, máskettő pedig nagyba küzsködik, hogy egy posztóharisnyát réja huzzanak, Gyula eleget ordította, hogy szük, de hiába vót mindön csak huzták réja, kellött neköd szük, hát nesze neköd szük, monták, s ahogy a harisnyaszára meghalatta az bokáját, hát más két dalos már huzta a két lábára egy pár fehérnép csizmát, met már sehol se kaptak férfi csizmát.

Ingöm az a hideg nyavaja környéközött, jal mi lössz itt ma este, csufot vallunk a végin, hát a karnagy ur felel neköm, hogy nem kell félni, mindön jól fog mönni, réja rézök mérge-sön, hogy ezt a versöt te hol tanaltad hé? Én biza éppen a fölszögbe, s csattint egyet a nyelvivel, hadd el hadd, met neköd es fölaggyák az utossó kenetöt, csak kerüjj haza, mondom, s azzal béültem a nézőközönség közi, hogy hajjam a »korondi kritikát«.

Főhuzzák az kórtinát, kilép elsőnek F. Piroska kisasszony, szépségös székőj ruhába, hajazatya nem vót kurtirozva, hanem kétágba fonva, hosszu piros pántlika benne, szép nagy szömeivel végig néz az nézőközönségön, hát van taps ojan, hogy a sok munkástenyér csak ugy zugott — sokáig összeverték — Gyula is kilépett, de egyik lábával biczentött, met a lába kétrét vót a fehérnép csizmába, s az harisnyakötő csattya es az egyik talpa alá került s nyomta czudarul az talpát.

Belé kezdnek a mondokába, hátul valami ügyes gazdalegényök álltak sűrűn, azt mongya az egyik — hé komám — égy ijen feleség Isten áldás, azt mongya a másik, hé komám, a két svájcert érte adnám, én es oda a két csürkét, elől az asszonyok pedig licitáltak Gyulára, hogy no lássák-e milyen ügyesön gangosan lépködik, nem ugy, mint a miénk, s a csidmája es mijen csinos testhöz álló, nözze komámasszony mijen jól áll, hogy huncutkodik, mintha sántitana, de hát a csak olyan uri tempo!

Mönt is a darab gyönyörűségösön, nem győzte a nép az tapsot, mindenkit éltettek, még azt es aki ott se vot, s az szereplők nagy örömmel bėjöttek vetközni.

Ahogy levetköztek a kőcsönkért ruhákat is nyomban visszaadták ahonnét kérték, a cigány és réja zöndített az táncra, hát mindönki táncol csak Kerestély Gyula nem, hát mit jösz-mész itt Gyula kérdöztük tölle s hát ugy mutassa, hogy mintkét lába csóré, mezitláb nem tud táncolni, mindkét harisnyáját ellopta valaki. Immá kezdötünk zsebruhából kapczát késziteni, amikor béállit két asszony nagy lelköndözve s kacagva, hogy a fehérnép csizmába benne maradt ez a két istirimfli, s mivel sem az én sem a komám-asszony lábazattyát nem találta, hát visszahoztuk a Széköj Dalegyleti urnak, csak az szeretnők megtudni, hogy aki a gazdaszerepit adta — valódi paraszt-e vagy csak hamis — met nekünk igen igen megtetszött mindön mozdulattya.

GÁBORBÁ.

*A székelyudvarhelyi Székely Dalegylet hetven éves multja megünneplésének alkalmából, —
párszó Dalostestvéreimhez!*

Kedves Dalostestvéreim! Különösen a velem egykoruak és a régebbi tagok, igen jól tudják, hogy szeretett Dalegyletünknek a multban mennyi és milyen nehézséggel kellett megküzd-

nie. Így nem utolsó helyen állott a hajléktalanságunk: ma innen, holnap onnan, holnapután egy harmadik helyről telepítettek ki, vándorolva egyik helyről a másikra.

Gyakori volt a karnagy válság is nem is szólva arról a körülményről, miszerint előfordult olyan eset is, amikor elnököl kellett fogjunk, ha a város határán túl akartunk menni. De bár sok megpróbáltatás érte Dalegyletünket, — *soha nem csiüggedtünk*, hanem még annál inkább kitartottunk zászlónk alatt!

Mennyivel más a helyzet ma! Ma, amikor saját otthonotok van, ahová hazulról-haza mentek és ahol a fárasztó szorgalmas, de egyben élvezetes munkátokon kívül, családiasan, — teljesen politika-mentesen, — ügyes bajos dolgaitokat is megbeszélitek.

Éppen úgy a teljesítmények terén is óriás; a haladás. Régen inkább csak a férfi karokat műveltük, — míg ma különösen az utolsó években a *férfi karokat jóval fölülmuló tudást igénylő nehéz daljátékokat hoztak olyan meglevő teljesítménnyel színre, hogy az bármely nagy városban is méltó elismerésre — nagy sikerre talált volna.*

Kedves Dalostestvéreim! Tudjátok-e, hogy

ezt a szép összetartó családias öszhangot, ezt a zökkenőmentes, gyönyörű magas nivóju teljesítményt minek köszönhetitek ?

Annak köszönhetitek kedves Dalostestvéreim, hogy van egy *Voszkátok*, van egy *Lévaitok* és van egy *Kiss Eleketek* ! ! Igen, ennek a triónak, ennek a Szentháromságnak köszönhetitek és ez a Szentháromság biztosíték arra is. hogy a jövőben az Uj zászló alatt még nagyobb szeretettel és féltő gonddal fogják ápolni az édes magyar dalt és még nagyobb teljesítménnyel fogjátok gyönyörködtetni hálás közönségeteket.

Becsüljétek meg hát ezt a Szentháromságot és vegyétek körül olyan szeretettel, amilyen önzetlen szeretettel vezetnek titeket kedves Dalostestvéreim dicsőségről dicsőségre ! ! És hogy ezt tehessétek, adjon a Mindenható jó Isten egyen egyen és összesen kitartó jó egészséget s így lassan-lassan haladjatok a századik évforduló felé !

Isten és a Szentháromság vezéreljen ! !

Vagyok I. G. Duca, 1938 május hó 14 én.

Dalostestvéri szeretettel :

SZEMERJAY KÁROLY

a Székely Dalegylet volt elnöke.

TÁRGYMUTATÓ:

	Oldal
1. Dr. Inczédy J. Ödön, elnök köszöntése	3
2. Tárca Bertalan üdvözlése	4
3. Lengyel Rudolf rigmusa	7
4. Brassói Magyar Dalárda levele	8
5. Dr. Dobos Ferencz rigmusok	9
6. Dr. Gönczy Gábor, tb. elnök üdvözlése	11
7. Dr. Dobos Ferenc dalos jeligék	12
8. Dr. Voszka István, elnök: A Székely Dalegylet jubileuma	13
9. Dr. Lévai Lajos üv. elnök: »A Székely Dalegylet 70 éve«	18-62
10. A Székely Dalegylet jubileumi tisztikara	63
11. A Székely Dalegylet férfikarának működő tagjai 1938 ban	64
12. A Székely Dalegylet vonószzenekarának tagjai 1938 ban	65
13. A Székely Dalegylet alapító tagjai	67

14. A Székely Dalegylet pártoló tagjai . . .	68
15. A Székely Dalegylet patronage tagjai . . .	70
16 Szabó András : A Székely Dalegylet küzdelmes évei	71
17. Pluhár Gábor : Egy kis kacagni való . . .	73
18. Szemerjay Károly : Párszó	76
19. Tárgymutató	79

3.
4.
7.
14. 50
4.